

Lukiolaisten informoiminen velkaantumisen ennaltaehkäisemiseksi

Ida von Boehm

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Amk-opinnäytetyö

2022

Tradenomin tutkinto

Tiivistelmä

Tekijä(t) Ida von Boehm
Tutkinto Tradenomi
Raportin/Opinnäytetyön nimi Lukiolaisten informoiminen velkaantumisen ennaltaehkäisemiseksi.
Sivu- ja liitesivumäärä 45 + 15
Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen ja toteutettiin toimeksiantona Suomen Lukiolaisten Liitolle liittyen lukiolaisten informoimiseen velkaantumisen ennaltaehkäisemiseksi. Tämän toiminnallisen opinnäytetyön toteutustavaksi valittiin tekstimuotoinen infopaketti, joka suunniteltiin yhdessä toimeksiantajan kanssa. Tuotos eli infopaketti julkaistiin toimeksiantajan verkkosivuille helmikuussa 2022. Tuotos sisältää tietoa velkaantumisesta, siihen johtavista tekijöistä, siihen suhtautumisesta ja eri ratkaisuisista tilanteeseen. Tuotoksen infopaketin tieto on muotoiltu helposti ymmärrettäväksi ja siihen on koottu tiivistettynä kaikki merkittävimmät velkaantumiseen liittyvät asiat, jotka voisivat askarruttaa tai kiinnostaa nuorta.   Tuotos liitettiin osaksi Suomen Lukiolaisten Liiton Pikatippi-nimistä kampanjaa ja se rakennettiin sisällöltään vastaamaan toimeksiantajan toiveita ja tuomaan kampanjaan yhden osa-alueen lisää. Pikatippi-kampanjan tarkoituksena on jakaa lukiolaisille tietoa työnteeseen, toimeentuloon, tukiin, säästämiseen sekä sijoittamiseen liittyen. Kampanja näkyi Liiton sosiaalisessa mediassa, joten myös tuotosta pystyttiin hyödyntämään verkkosivujen lisäksi Liiton sosiaalisen median alustalla Instagramissa. Tuotos velkaantumiseen liittyen toi kampanjaan täten lisäarvoa.   Yksityishenkilöiden velkaantuminen on jo kauan kasvussa ollut, paljon puhuttava ongelma yhteiskunnassa. Tuotoksen tavoitteena on ennaltaehkäistä velkaantumista. Idea työhön lähti siitä, että yhteiskunnalliset ongelmat tulisi kohdata siellä, mistä ne saavat alkunsa. Mikäli nuorille annetaan jo ennen velkaantumisen alkamista tarvittavaa tietoa, voisi se vähentää myöhemmän iän velkaantumista. Tuotoksen kohderyhmä on nuoret lukioikäiset aikuiset ja Suomen Lukiolaisten Liitto valikoitui toimeksiantajaksi, sillä Liitolla on erinomainen alusta tavoittaa nuoria koko Suomen alueella. On lisäksi merkittävää, että Liitto tarjoaa jäsenilleen tietoa tärkeisiin aihealueisiin liittyen ja näin myös vahvistaa asemaansa lukiolaisten edunvalvojana. Tuotos tuo tätä kautta hyötyä toimeksiantajalle.   Raportin tietoperustaan kerättiin viimeaikaista tietoa asiaankuuluvilta tahoilta ja sen tarkoitus on antaa perustelut sille, miksi tuotos on ajankohtainen ja tarpeellinen. Tuotos eli tietopaketti kirjoitettiin nojaten kerättyyn tietoperustaan. Tietoperustassa käydään läpi velkaantumista ilmiönä, velkaantumisen seurauksia sekä eri tahojen tilastoja, jotka näyttävät velkaantumisen kasvusuunnan. Lisäksi tietoperustassa käydään läpi, mitä eri ratkaisuja velkaantumisen estämiseksi on kehitetty tai toteutettu.   Opinnäytetyöhön kuuluu tuotoksen ja tietoperustan lisäksi Suomen Lukiolaisten Liiton sosiaalisen median kanavassa Instagramissa toteutettu kysely, joka tarkoitus oli tuoda suuntaa antavaa tietoa nuorten ajatuksista raha-asioihin ja velkaantumiseen liittyen. Kysymykset olivat rahan käyttöön, säästämiseen, lainaamiseen sekä maksuhäiriömerkintään liittyviä. Kysely oli opinnäytetyön lisäksi hyödyllinen myös Suomen Lukiolaisten Liitolle, sillä Liitto sai osallistavaa ja herättävää sisältöä sosiaaliseen mediaansa sekä kohderyhmästään lisätietoa ja täten liiton julkaisemaa materiaalia on helpompi muotoilla kohderyhmälle sopivaksi.
Asiasanat velkaantuminen, velat, luotot, maksukyky, lukiolaiset

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Velkaantuminen.....	3
2.1	Velkakierre.....	4
2.2	Velkaantumisen seuraukset.....	5
2.2.1	Vaikutukset henkiseen hyvinvointiin.....	5
2.2.2	Perintä.....	5
2.2.3	Ulosotto.....	6
2.2.4	Maksuhäiriömerkintä.....	7
2.2.5	Vaikutukset makrotalouteen.....	8
2.3	Nuorten velkaantuminen.....	9
2.3.1	Nuoresta riippumattomat tekijät.....	10
2.3.2	Nuoren oma koulutustaso.....	12
2.4	Lainsäädännön piirteet lyhyesti.....	13
2.5	Kehitettyjä ratkaisuja velkaantumisen vähentämiseen.....	13
2.5.1	Kuluttajaluottojen kyselyjärjestelmä ja positiiviset luottotiedot.....	14
2.5.2	Velkakatto.....	15
2.5.3	Korkokatto.....	15
2.5.4	Lisärajoituksia markkinointiin ja verkkoasiointiin.....	16
3	Velkaantumisen suunta kuvina.....	17
3.1	Velkaantumisaste.....	17
3.2	Maksuhäiriömerkintöjen määrä.....	19
3.3	Perintä ja ulosotto.....	20
4	Kysely.....	23
4.1	Kysymykset ja vastaukset.....	23
4.2	Vastausten tulkinta.....	28
5	Toimeksianto ja tuotos.....	30
5.1	Toimeksiantaja Suomen Lukiolaisten Liitto.....	30
5.2	Tavoitteet.....	31
5.3	Kohderyhmä ja rajaukset.....	31
5.4	Arvo toimeksiantajalle.....	32
5.5	Prosessi ja toteutus.....	32
5.5.1	Tuotoksen lähdemerkinnät.....	33
5.6	Tuotoksen hyödynnettävyys ja hyödyn mitattavuus.....	33
5.7	Palaute toimeksiantajalta ja kohderyhmän kommentteja.....	34
5.8	Epäkohtia.....	35
6	Pohdinta.....	36
6.1	Työn luotettavuus.....	38

6.2 Oman oppimisen arviointi.....	39
Lähteet	41
Liitteet.....	46
Liite 1. Tuotos	46
Liite 2. Tuotos Suomen Lukiolaisten Liiton verkkosivuilla.....	55
Liite 3. Kysely Suomen Lukiolaisten Liiton sosiaalisen median kanavassa Instagramissa	56
Liite 4. Suomen Lukiolaisten Liiton Instagram-kuva ja saateteksti	60

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö toteutettiin toimeksiantona Suomen Lukiolaisten Liitolle. Toimeksiantannon tuotos on Liiton verkkosivuille helmikuussa 2022 julkaistu tietopaketti velkaantumiseen liittyen. Tuotoksen päätavoite on ennaltaehkäistä nuorten sekä myös myöhemmän iän velkaantumista. Lisäksi tavoitteena on yleisellä tasolla lisätä nuorten ymmärrystä rahasioihin liittyen ja madaltaa rahasta puhumisen ja velkaantumistilanteessa avun hakemisen kynnyksiä. Tavoitteeseen pyritään antamalla lukioikäisille nuorille tietoa velkaantumisesta, siihen johtavista tekijöistä, siihen suhtautumisesta ja eri ratkaisuista tilanteeseen.

Toimeksiannon tuotoksen kohderyhmä on nuoret lukioikäiset. Ajatus työn kohderyhmälle lähti ajatuksesta, että kun kyseessä on mikä tahansa laaja ongelma yhteiskunnassa, tulisi ongelma kohdata siellä, missä koko ongelman syntymistä on mahdollista ennaltaehkäistä. Velkaantumista olisi tehokkainta pyrkiä vähentämään ennaltaehkäisevillä keinoilla ja tähän tarkoitukseen Suomen Lukiolaisten Liitolla on erinomainen kohderyhmä ja näkyvyys. Tarvittavaa informaatiota tulisi antaa nuorille jo ennen, kun mahdollinen velkaantuminen on päässyt edes aluilleen. Tuotoksessa asiasisältö ja kieliasu on suunniteltu kohderyhmälle sopivaksi. Palautus tehtiin tekstimuodossa word-tiedostona toimeksiantajalle ja toimeksiantaja muotoili sen eteenpäin ulkonäöllisesti omille verkkosivuilleen sopivaksi.

Raportin teoriaosuus antaa perustelut, miksi toimeksiannon tuotos ja sen tavoite on merkittävä ja ajankohtainen. Teoriaosuudesta löytyy syvällisempää tietoa velkaantumisesta. Tuotos on perustettu tämän raportin tietoperustasta ja rakennettu sisällöltään vastaamaan toimeksiantajan määrittämiä toiveita. Tuotoksen toteutusprosessi alkoi lokakuussa 2021 ja päättyi helmikuussa 2022.

Yksityishenkilöiden velkaantuminen on noussut Suomessa ennennäkemättömän korkealle. Velkaantuminen kasvaa, sillä yksityishenkilöt Suomessa ottavat jatkuvasti yhä enemmän lainaa esimerkiksi niin arjen kuluttamiseen kuin myös asuntoa varten. Velkaantumisen kasvuun vaikuttaa myös esimerkiksi se, että perinteisten pankkien lisäksi markkinoille on jatkuvasti tullut uusia yrityksiä, jotka tarjoavat myös uudenlaisia lainatuotteita. (Valtiovarainministeriö 2019.) Pitkän aikaa kasvussa olleesta velkaantumisesta on tarjolla paljon dataa. Esimerkiksi Suomen asiakastieto, Takuusäätiö, Ulosottolaitos sekä perintäfirmat ovat tehneet velkaantumiseen liittyen erilaisia tilastoja sekä artikkeleita, joita esitellään tarkemmin tässä työssä. Lisäksi velkaantumisen ollessa laaja ongelma, on sen ratkaisemiseksi lähetty kehittämään useita erilaisia ratkaisuja, joita myös esitellään tässä työssä. Ylivelkaantumisen ehkäiseminen on myös osa tämänhetkisen Suomen pääministerin Sanna Marinin hallituksen ohjelmaa (Valtioneuvosto 2019).

Tämä työ rajautui tarkastelemaan yksityishenkilöille myönnettäviä lainoja ja lähinnä vakuudettomien kulutuslainten aiheuttamaa velkaantumista ja rahavaikeuksia. On hyvä tuoda esille, että myös muilla lainoilla, kuten asunto-, opinto-, ja autolainoilla on oma roolinsa velkaantumisen kokonaisuudessa. Myös niitä sivutaan tässä työssä, jotta lukija pystyy hahmottamaan kokonaisuuden paremmin.

Suomen Lukiolaisten Liitto on Suomessa lukiolaisten oma järjestö, jolla on laajalle ulottuva näkyvyys lukiolaisten joukossa noin 50 000 jäsenmäärällään. Sen yksi päätehtävä on toimia lukiolaisten edunvalvojana. (Suomen Lukiolaisten Liitto s.a.) Täten on tärkeää, että liitto tarjoaa jäsenilleen parhaan ja ajankohtaisimman mahdollisen informaation. Toimeksiannon myötä Suomen Lukiolaisten Liitto sai verkkosivuilleen kattavan tekstikokonaisuuden nuorten velkaantumiseen liittyen ja on täten mukana edesauttamassa velkaantumisen ennaltaehkäisyä. Työn yksi tavoite on myös tuoda toimeksiantajalle tietoa sen oman toiminnan tueksi.

Suomen Lukiolaisten Liitolla oli kehitteillä helmikuussa 2022 julkaistu Pikatippi-niminen sosiaalisessa mediassa näkyvä kampanja, jonka tarkoituksena on jakaa nuorille tietoa esimerkiksi toimeentulon eri vaihtoehtoista ja tuista. Toimeksiannon tuotos toi erinomaisen täydennyksen jo valmiiksi suunniteltuun kampanjaan, kun kampanjaan saatiin lisättyä velkaantumiseen liittyvää informaatiota.

Mielenkiinto opinnäytetyön aiheeseen lähti liikkeelle oman palkkatyön myötä. Henkilöasiakkaiden rahoituspuolella pankissa näkee jatkuvasti yhä velkaantuneempia asiakkaita, jotka ovat joutuneet vaikeaan tilanteeseen heikon rahanhallinnan ja lainojen ottamisen myötä. Velkaantuminen aiheena alkoi kiehtomaan ja aihe osoittautuikin hyvin ajankohtaiseksi, sillä kasvavasta velkaantumislähtökäytännöstä puhutaan kaikilla rahoitukseen liitännäisillä tahoilla. Hetken pohdinnan jälkeen alkoi muotoutumaan ajatus velkaantumista ennaltaehkäisevistä toimista. Pienen etsinnän jälkeen Suomen Lukiolaisten Liitto valikoitui osuvimmaksi tuotoksen toimeksiantajaksi koko Suomen kattavan nuoren jäsenistön takia.

2 Velkaantuminen

Velkaantuminen on ollut Suomessa kasvussa jo noin 20 vuoden ajan lähestulkoon yhtäjaksoisesti. Velkaantuneisuus on noussut historiallisen korkealle. (Eduskunta 2022a.) Teoriaosuuden ensimmäisessä pääluvussa esitellään velkaantumista kokonaisuudessaan eli velkakierrettä, velkakierteen eri seurauksia, lain henkeä ja tutustutaan hieman tarkemmin nuorten velkaantumiseen. Tämän lisäksi käydään läpi erilaisia ratkaisuja, joita on kehitetty Suomessa hillitsemään velkaantumista. Ongelma on vuosi vuodelta yhä ajankohtaisempi, sillä eri toimijoiden tilastot ja artikkelit antavat näyttöä velkaantumislähteen kasvusta ja näitä esitelläänkin seuraavaksi. Velkaantuminen on moniulotteinen ilmiö ja tilanteeseen on lukuisia syytekijöitä ja yhtä lukuisia seurauksia.

Kotitalouksilla oli vuonna 2019 noin kaksinkertainen määrä velkaa suhteessa vuosituloihin verrattuna vuosituhannen alkuun. Velkaantumisen kasvamiseen ovat johtaneet monet eri tekijät. Yksityishenkilöt ovat vuosi vuodelta ottaneet yhä enemmän ja suurempia summia niin asuntolainaa, taloyhtiölainaa kuin myös kulutusluottoja. Markkinoille on jatkuvasti tullut uusia lainoja tarjoavia yrityksiä perinteisten pankkien rinnalle. Uusien yritysten lisäksi markkinoille on tullut erilaisia uusia lainatuotteita ja lainan tarjonta on lisääntynyt. Samaan aikaan lainojen laina-ajat ovat pidentyneet ja taloyhtiölainojen suosio on kasvanut. Velkaantuneisuus aiheuttaa niin koko kansantalouden tasolla makrovakausriskin kuin myös saattavat kotitalouksia vaikeuksiin. Voidaan kokonaisuudessaan todeta, että kasvussa oleva velkaantuminen näkyy kaikilla velkaantumista mittaavilla alueilla yhteiskunnassa, kuten Takuusäätiön palveluissa, käräjäoikeudessa ja maksuhäiriömerkintöinä. (Valtiovarainministeriö 2019.)

Kulutusluotoilla eli lainoilla, joiden käyttötarkoitus on kuluttaminen ja arjen hankinnat, on oma merkittävä osansa ylivelkaantumisessa. Kulutusluottoja on hyvin monessa muodossa, kun niitä otetaan esimerkiksi kestokulutustavaroita ostettaessa ja ne voivat olla niin tili- kortti-, kuin myös kertaluontoisia luottoja. Tili- ja kertaluotot olivat vuonna 2018 suurin maksuhäiriömerkintöjä aiheuttanut ryhmä velkomustuomioissa. Kasvava digitalisaatio on mahdollistanut markkinoille myös uusia rahoitustoimijoita, mikä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi Suomen ulkopuolelta saatavat lainat ovat yleistyneet merkittävästi viimeisten vuosien aikana. Esimerkiksi ruotsalaiset ja norjalaiset digitaaliset pankit tarjoavat kulutuslainoja Suomeen. Näiden lainojen kannan vuotuinen kasvuvauhti oli reilu 50 % maaliskuussa 2019 ja näiden lainojen vuosikorot olivat yli 15 %. Tämä osaltaan sekoittaa ylivelkaantumisen hallitsemista, kun asian tarkastelussa täytyy siirtyä myös Suomen ulkopuolelle. (Valtiovarainministeriö 2019.)

Työn rajauksessa pysymiseksi ja selkeyden kannalta teoriaosuuden ensimmäinen pää-luku pyrkii pitäytymään velkaantumisasielmässä yleisesti. Esimerkiksi syvempiin syihin taloyhtiölainojen tai asuntolainojen suhteen ei tarkoituksenmukaisesti syvennyttä. Nuorille suunnattu tuotos on tehty suurilta osin ennaltaehkäisemään nimenomaan kuluttamiseen otettavien vakuudettomien lainojen kautta velkaantumista sekä yli varojen elämistä.

2.1 Velkakierre

Velkakierre on tilanne, jossa henkilölle on kertynyt useimmiten useita lainoja, luottoja tai muita maksusopimuksia kuten osamaksuja, useasta eri lähteestä. On tavallista, että velkakierteeseen joutuu huomaamatta pitkän ajan kuluessa, kun lainaa päätyy ottamaan hyljälleen lisää. Velkakierre johtaa siihen, että monien eri lainojen lyhennyksiä ei pysty maksamaan senhetkisin tuloilla ja täten arjen kuluja tai lainalyhennyksiä saattaa rahoittaa taas uudella lainalla. (Kuluttajaliitto s.a.a.)

Velkakierteen syntymiselle on lukuisia syy-seuraussuhteita. Takuusäätiön viestintäpäällikkö Minna Mattila toteaa sen olevan yleistä, että velkakierre syntyy, kun elämässä tapahtuu suuria muutoksia. Esimerkiksi avioero, työttömyys tai sairastuminen vaikuttaa yllättäen omiin tuloihin ja menoihin, aiheuttaa rahavaikeuksia ja voi johtaa velkaantumiseen. Myös esimerkiksi peliriippuvuus voi saada velkakierteen aluille. (Duunitori 2019.) Näiden syiden lisäksi velkaantumisen taustalla on yksinkertainen ja jatkuva ongelma eli se, että rahaa kulutetaan enemmän, kun kuluttajan oma maksukyky kestää (Takuusäätiö 2022a).

Velkakierre voi olla hyvinkin erinäköinen eri ihmisillä. Velkaa voi olla monessa eri muodossa, kuten luottokorttivelkana, pikavippinä eli nopeasti saatavana vakuudettomana lainana, autorahoituksena, osamaksuna, asuntolainana ja opintolainana. Takuusäätiön kaikista neuvontaan hakevista asiakkaista yli 80 prosentilla on edellä mainittuja erilaisia kulu- tusluottoja. Viimeisimpänä kasvavana ilmiönä on näkynyt asuntolainojen merkitys velkaantumisessa. Asuntolainat ovat usein huolellisesti henkilön maksukykyyn suhteutettu, mutta myös asuntolainan ohella otetut osamaksut, kulutusluotot ja luottokortit rasittavat henkilön maksukykyä kokonaisuudessaan liikaa. Täten voi todeta, että monivelkaisuus, eli moneen eri paikkaan velkaantuminen onkin velkakierteen ja rahanhallinnan menettämisen yksi kynnyksymyksiä. (Kuluttajaliitto s.a.a.; Takuusäätiö 2021a.)

Yksi ongelmakohta velkakierteessä on se, että vakuudettomissa lainoissa voi olla korkeat todelliset vuosikorot, jotka nostavat maksettavaa summaa. Vakuudettomat lainat ovat luoton myöntäjälle riskisempiä, kuin jos lainalle otettaisiin vakuus. Riskipitoisuuden takia lainan korko asettuu korkeammalle tasolle. Varsinkin, jos lainoja on otettuna monesta eri paikasta, kertyy korkoa yllättävän paljon. (Valtiovarainministeriö 2019.) Tähän ratkaisuna

on mietitty pysyvää matalampaa korkokattoa, jota esitellään myöhemmin tässä teoria-osuuden ensimmäisessä pääluvussa.

2.2 Velkaantumisen seuraukset

Velkakierre johtaa konkreettisiin seurauksiin ennemmin tai myöhemmin, mikäli velkaantumisen ja täten maksukyvyttömyyden myötä laskuja ei pysty maksamaan ajallaan. Seuraukset voivat olla henkilölle hyvin kokonaisvaltaisesti elämään vaikuttavia. Seuraavaksi esitellään, miten velkaantuminen voi näkyä yksityishenkilön elämässä.

2.2.1 Vaikutukset henkiseen hyvinvointiin

Velkakierteen on todettu vaikuttavan suoraan henkiseen hyvinvointiin. Velkaantuneisuus usein aiheuttaa kokonaisuudessaan niin taloudellista, psyykkistä kuin sosiaalistakin kuormittumista. Monissa tapauksissa esiintyviä tunteita on esimerkiksi ahdistuneisuus, häpeä, pelko ja toivottomuus. Velkaantunut henkilö saattaa päätyä peittelemään tilannetta ja valehtelemaan rahatilanteesta läheisille pitkänkin aikaa. Kaikkien näiden tunteiden myötä velkaantuminen yhdistetään jopa itsemurhakuolleisuuteen. (Takuusäätiö 2020; Takuusäätiö 2021b.)

Yksilölle ylivelkaantuminen nähdään vakavana uhkana, kun Valtiovarainministeriön selvityksen mukaan velkakierre voi vaikuttaa niin elämänhallinnan menettämiseen, henkilön syrjäytymiseen kuin myös vaikuttaa negatiivisesti henkilön lähipiiriin tai perheeseen. Historiallisesti katsottuna ylivelkaantuminen nähdään siis kokonaisuudessaan heikentävän yksilön hyvinvointia. (Valtiovarainministeriö 2019).

2.2.2 Perintä

Perintä on taho, jonne henkilön maksamaton lasku siirretään, jos maksunsaaja ei itse saa henkilöltä laskun maksua. Laskuttava yritys tai taho siirtää laskun perintäfirmalle, jonka tehtävänä on yrittää perintäkirjeiden avulla saada henkilöä maksamaan myöhässä olevan laskun. Kun perintä lähettää maksuvaatimuskirjeitä, on tällöin vielä mahdollisuus sopia laskun maksamisesta vapaaehtoisesti. Koko perinnän ajan on mahdollista neuvotella velkojan kanssa, kertoa esimerkiksi omasta elämäntilanteestaan ja tämän myötä mahdollisesti välttyä lisäkuluilta ja siltä, että lasku siirretään perinnästä yhä eteenpäin. (Kuluttajaliitto s.a.a; Takuusäätiö s.a.a.)

Mikäli laskua ei maksa, etenee perintäprosessi yleisimmin seuraavalla tavalla:

1. Ensin on laskun oikea eräpäivä.

2. Jos laskua ei maksa, 14 päivän kuluttua alkuperäisestä eräpäivästä lähetetään ensimmäinen maksumuistutus.
3. Mikäli laskua ei yhäkään maksa, siirretään asia tässä kohtaa perinnän hoidettavaksi. Perintäfirma lähettää 14 päivän kuluttua maksuvaatimuksen eli perintäkirjeen.
4. Jälleen 14 päivän kuluttua, mikäli lasku on yhä maksamatta, lähetetään toinen maksuvaatimus eli perintäkirje.
5. Mikäli lasku on yhä maksamatta, lähettää käräjäoikeus tiedoksiannon haasteesta. Jos haasteeseen ei reagoi 14 päivän kuluessa, käräjäoikeus antaa yksipuolisen tuomion.
6. Käräjäoikeuden tuomion myötä luottotietoihin lisätään maksuhäiriömerkintä ja itse lasku siirretään ulosottoon perittäväksi.
7. Jos velkaa ei maksa vapaaehtoisesti, niin laskun perimiseksi joudutaan ulosmittaamaan henkilön tuloja tai omaisuutta. (KKV 2022.)

Laskun maksamatta jättäminen ja perintä tuo lisäkuluja velalliselle, sillä kukin maksumuistutus tai -vaatimus sekä perintä-, ja oikeusprosessi maksavat. Mahdollisia aiheutuvia kuluja on esimerkiksi maksumuistutus 5 €, ensimmäinen maksuvaatimus 14 €-50 €, perintäkuluja 51 €-210 € sekä oikeudenkäyntikulut 110 €-240 €. Myös viivästyskorkoa kasaantuu koko perinnän ajalta. (KKV 2021; Kontio Perintä s.a.) Jos perinnän lähettämistä muistuskirjeistä huolimatta laskua ei maksa, niin useimmiten sille haetaan maksutuomio käräjäoikeudesta ja lasku siirretään ulosottoon. Tämän myötä myös luottotietoihin voidaan merkitä maksuhäiriömerkintä. (Takuusäätiö s.a.a.)

2.2.3 Ulosotto

Ulosotto on lakiin perustuvaa laskun perintää eli sitä, että ulosotto voi ulosmitata henkilön tuloja, kuten palkkaa tai eläkettä tai arvokasta omaisuutta kuten asunnon tai ajoneuvon, jotta lasku saadaan maksettua. Tämä on aina viimeinen keino saada velat takaisin, jos henkilö ei maksa laskua omasta tahdostaan. Useimmiten lasku siirtyy perinnän kautta ulosottoon, mutta jotkut maksut, kuten esimerkiksi verot, ovat suoraan ulosottokelpoisia eli ne siirtyvät perinnän sijasta suoraan ulosottoon. Myös esimerkiksi korkeakouluopiskelijoita Suomessa koskeva pakollinen terveydenhoitomaksu on suoraan ulosottokelpoinen. (Ulosottolaitos 2022a; Ulosottolaitos 2020.)

Ulosoton enimmäiskesto on 15 vuotta. Ulosoton ja kokonaisuudessaan koko velkojenhoitojärjestelmän koetaan olevan monimutkainen ja vaikeaselkoinen prosessi ja täten nykyinen ulosottojärjestelmä kaipaa ehdottomasti uudistamista Takuusäätiön toimitusjohtajan

Juha Pantzarin mukaan. Ulosoton asiakasmäärän ollessa yli 500 000 vuodessa, ei kyse ole enää ihan pienistä vaikutuksista yhteiskuntaan, sillä ylivelkaantuminen ja ulosotto aiheuttavat esimerkiksi kannustinloukkuja. Jos katsotaan työllisyysastetta ulosotossa olevien kesken verrattuna muihin, on työllisyysaste noin puolet pienempi. Ulosottokeskustelun yhteydessä kritisoidaan myös sitä, että Suomessa on hyvin vaikea hakuprosessi velkajärjestelyyn ja vain hyvin pieni osa, noin 6000 henkilöä vuodessa, pääsee velkajärjestelyyn. Järjestelmälle on siis monilta osin uudistamisen tarve. (Helsingin Sanomat 2022.)

Ulosottolaitoksen asiakasmäärä on jatkuvassa kasvussa. Ulosotto vaikuttaa merkittävään osaan henkilöitä, kun Suomessa Ulosottolaitoksen ulosottovelallisten henkilöiden lukumäärä vuonna 2021 oli hieman 528 132 henkilöä. Itse ulosmittauksia tehtiin samana vuonna lukumääräisesti 1 026 683 kpl. (Ulosottolaitos 2022b.)

2.2.4 Maksuhäiriömerkintä

Maksuhäiriömerkintä on yleisimmin seuraus ulosottoon siirretystä velasta ja merkintä itsessään tarkoittaa vakavaa maksulaiminlyöntiä. Merkintä rekisteröidään henkilön luottotietoihin. Henkilöasiakkaiden luottotietorekisteriä ylläpitää Suomen Asiakastieto. Tällä hetkellä voimassa olevan lain mukaan yksittäinen maksuhäiriömerkintä on voimassa vähintään kaksi vuotta. Vaikka velka, josta merkintä on tullut, maksetaan pois, ei merkintä poistu luottorekisteristä. (Takuusäätiö s.a.b; Takuusäätiö s.a.c.)

Pitkän aikaa valmistelussa ollut lakimuutos sai hyväksynnän 6.4.2022, jonka mukaan jatkossa maksuhäiriömerkintä poistuu jo kuukauden päästä sen velan poismaksusta, josta merkintä on tullut. Uuden lain voimaantulopäivä asettuu oikeusministeriön Virpi Koivun mukaan mahdollisesti loppuvuodelle 2022. (Eduskunta 2022b; Yle 2022.)

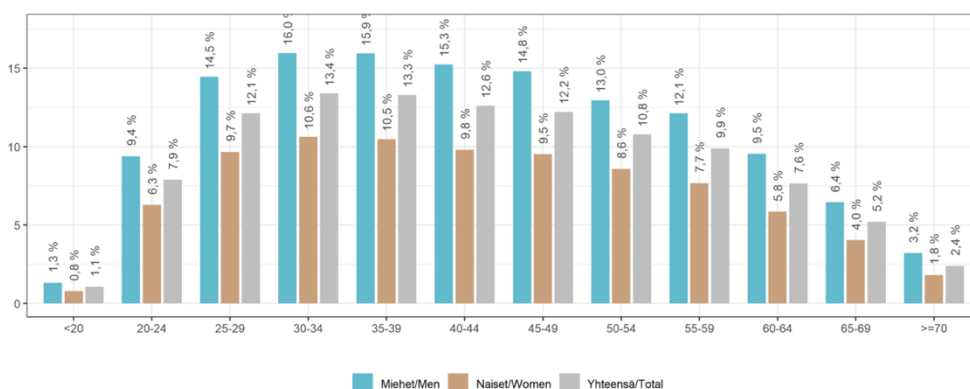
Edellä kerrotun lakimuutoksen yhtenä päätarkoituksena on parantaa velkaantuneen henkilön asemaa. Maksuhäiriömerkintä voidaan huomioida kielteisenä tekijänä monissa tilanteissa ja täten vaikeuttaa velallisen elämää. Lakimuutoksen ehdotuksessa todettiin muutoksella olevan suuriakin positiivisia vaikutuksia henkilöihin, yrittäjyyteen sekä talouteen. (Eduskunta 2022b.) Maksuhäiriömerkintä voidaan huomioida kielteisenä tekijänä esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

- Uuden lainan tai luoton hakeminen
- Vuokra-asunnon hankkiminen
- Työpaikan hakeminen
- Sähkösopimuksen tai puhelinliittymän hankkiminen
- Vakuutuksen ottaminen (Eduskunta 2022b; Suomen asiakastieto 2017.)

Maksuhäiriömerkintä vaikeuttaa arkea monella tapaa ja Suomen Asiakastiedon huomautuksena onkin se, että paras tapa maksuhäiriöiden välttämiseksi on se, että ylivelkaantumiseen reagoidaan riittävän ajoissa (Suomen asiakastieto 2017).

Maksuhäiriömerkintöjä saaneiden henkilöiden määrä on ollut kasvussa yli kymmenen vuoden ajan, ainoan eron tehden vuosi 2021. Vuoden 2021 syyskuussa maksuhäiriömerkintöjä oli 388 900 henkilöllä, joka oli hieman vähemmän kuin edeltävänä vuonna samana hetkenä. On yleistä, että yhdellä henkilöllä on monta maksuhäiriömerkintää. Vuonna 2020 uusia maksuhäiriömerkintöjä henkilöille tehtiin 1 823 600 kappaletta. (Suomen asiakastieto 2021a; Suomen asiakastieto 2021b.)

Suomen asiakastiedon julkaisemasta kuvasta (kuva 1) näkyy maksuhäiriöisten henkilöiden ikäjakauma. Kuvasta voi nähdä, että maksuhäiriömerkinnät lisääntyvät nopeasti täysi-ikäistymisen jälkeen. Täysi-ikäistymisen jälkeen merkintöjä ilmaantuu kaikissa ikäluokissa, mutta suurimmat prosenttimäärät asettuvat ikäluokille 25–54. Kuvan mukaan miehillä tulee naisia huomattavasti enemmän maksuhäiriömerkintöjä kaikissa ikäluokissa.

Kuva 1. Maksuhäiriöiset henkilöt eri ikäluokissa 30.6.2021 (Suomen asiakastieto 2021c)

Velkaantumista ennaltaehkäistäessä on siis merkittävää, että tarvittava informaatio annetaan nuorelle ikäluokalle jo ennen maksuhäiriömerkintöjen ilmenemistä. Vaikka yleinen velkaantumislmiön suunta on ollut jo pitkään kasvava, siitä positiivisesti poiketen nuoren ikäluokan maksuhäiriömerkinnät ovat olleet jo pitkään laskussa. (Suomen asiakastieto 2021d.)

2.2.5 Vaikutukset makrotalouteen

Isommassa mittakaavassa kotitalouksien velkaantuminen uhkaa niin kulutuskysyntää, rahoittajien luottotappioiden kasvua ja siten myös rahoituslaitosten luotonantokykyä. Mahdollisessa kriisitilanteessa velkaantuneilla kotitalouksilla on heikot valmiudet reagoida ja

sopeutua taloutensa puolesta ja tämä voi esimerkiksi johtaa kysynnän romahtamiseen. (Valtiovarainministeriö 2019.) Kasvussa oleva kotitalouksien ylivelkaantuminen huonontaa koko talouden valmiuksia selviytyä mahdollisista tulevista talouskriiseistä. Erityisen huolestuttavana tästä näkökulmasta näyttäytyy esimerkiksi se, että suuria asuntolainoja tarjotaan nykyään hyvinkin pitkillä laina-ajoilla. Valtiovarainministeriön työryhmä painottaakin sitä, kuinka tärkeää näihin ehdotettujen lakimuutosten kiireellinen käsittely on. (Euro ja talous 2021a.) Kaikkia ehdotettuja lakimuutoksia käsitellään tarkemmin tämän teorian pääluvun myöhemmässä vaiheessa.

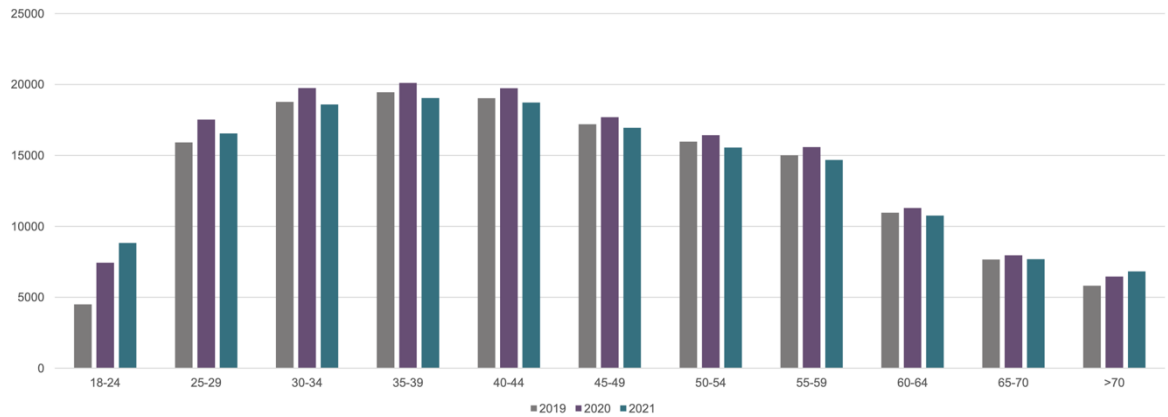
Kokonaiskuvaa katsoessa velkakierre aiheuttaa myös kannustinloukkuja ja velkaantuminen lisää eriarvoisuutta. Myös kuluttajansuoja kärsii, kun velkaantumislainat kertoo puutteista kuluttajansuojalain noudattamisesta. Kaikesta tästä aiheutuu kuluja yhteiskunnalle. (Valtiovarainministeriö 2019.)

2.3 Nuorten velkaantuminen

Maksuhäiriömerkinnät yleistyvät heti täysi-ikäistymisen jälkeen. Yksi kynnyskysymys nuorten velkaantumisesta on se, että nuoret henkilöt eivät kovin helposti itse pyydä apua raha-asioihin tai tiedä, mistä apua ylipäänsä saisi. Takuusäätiön mukaan noin neljäsosassa 24-vuotiaan raha-asioita koskevassa yhteydenotossa yhteydenottajana on joku muu kuin nuori itse, eli 24-vuotiaan läheinen tai ammattilainen. (Takuusäätiö 2021c.)

Takuusäätiön velkajärjestelyyn hakeneiden alle 30-vuotiaiden henkilöiden yhteydenottojen osuus kaikista yhteydenotoista on lisääntynyt 30 % kahden viime vuoden aikana. Tämän yhteydessä Takuusäätiö kertoo, että velkoja on yhä enemmän osamaksuina, vuokratasoteinä ja opintolainana. Osamaksujen aiheuttamat velkaongelmat ovat selkeä kasvava trendi, sillä pieniä osamaksuja myönnetään helposti pienituloisillekin. (Takuusäätiö 2022b.)

Perintäyhtiö Intrum teki merkittävän havainnon omista tilastoistaan. Kuvassa 2 näkyy vaikeasti velkaantuneiden henkilöiden lukumäärä ikäryhmittäin. Vuosihaarukalla 2019–2021 vaikeasti velkaantuneiden nuorten määrä ikäryhmässä 18–24 on lähes tuplaantunut. Intrumin data kattaa yli 700 000 täysi-ikäistä suomalaista ja noin 75 % kaikista perinnän kohteeksi päätyneistä suomalaisista. Vaikeasti velkaantunut henkilö on Intrumin datassa laskettu henkilöksi, jolla on pitkäaikaisia saatavia ja joka ei ole onnistunut maksamaan velkojaan kolmen kuukauden aikana. (Intrum 2022.)

Kuva 2. Vaikeasti velkaantuneet ikäryhmittäin (Intrum 2022)

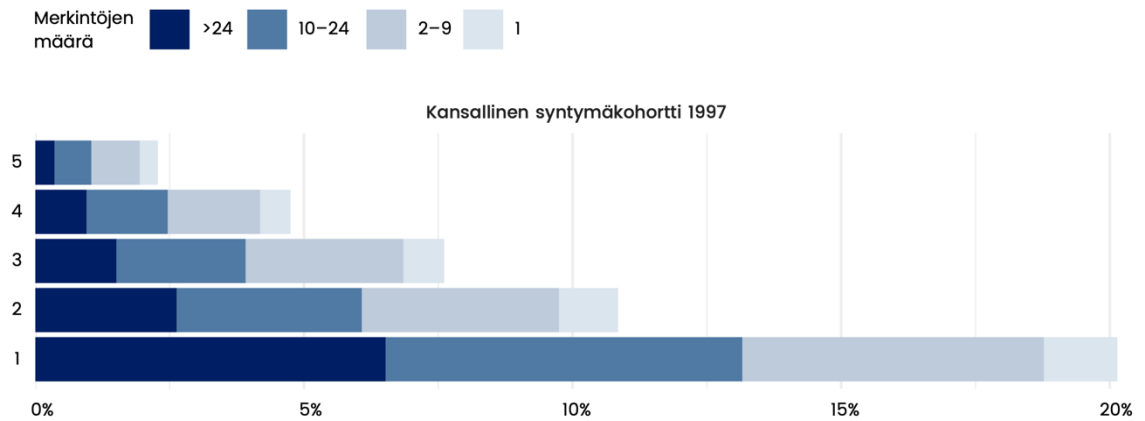
2.3.1 Nuoresta riippumattomat tekijät

Nuorten henkilöiden velkaantumisessa merkittävänä tekijänä toimii se, mistä lähtökohdista nuoren oma perhe tulee. Itlan vuonna 2021 julkaiseman laajan tutkimuksen mukaan nuorten maksuhäiriömerkintöjen yleisyyteen vaikuttaa selkeästi se, millaisia olosuhteita nuoret aikuiset ovat kokeneet lapsuudessa tai teini-iässä. Kuormittavat tekijät, kuten esimerkiksi vanhempien ero, mielenterveysongelmat tai kuolema vaikuttaa helposti myös lapsen alttiuteen velkaantua itse tulevaisuudessa. Myös muut kuormittavat tekijät, kuten vanhempien pienituloisuus, toimeentulotuen saaminen ja matala koulutustaso vaikuttaa selkeästi siihen, kuka on saanut maksuhäiriömerkinnän. Itlan tutkimuksessa lisäksi todettiin, että mikäli perheellä oli neljä kuormittavaa tekijää, oli kyseisillä nuorilla 12-kertainen osuus maksuhäiriömerkintöjä verrattuna nuoriin, joilla ei ole ollut perheen kuormittavia tekijöitä lapsuudessa. Tämä luku todettiin ikäkohortilla 1997. Tätä tutkimusta varten kerättiin kattavat rekisteritiedot kaikista vuosina 1987 ja 1997 syntyneistä henkilöistä Suomessa. (Itla 2021.)

Myös Takuusäätiön neuvonnassa on tehty havaintoja velkaantuneen nuoren perheeseen liittyen. Takuusäätiö kysyy vanhempien mahdollisuutta auttaa, mikäli nuori hakeutuu Takuusäätiön neuvontaan ja nuoren velat ovat suhteellisen pieniä. Monet yhteyttä ottavat nuoret kertovat heiltä kysyttäessä, että vanhemmilta ei ole mahdollista saada apua omiin velkoihin. Tässä tulee esiin huono-osaisuuden kasaantuminen sekä osaamattomuus talouden hallinnassa. Nuorella on paremmat mahdollisuudet selviytyä ilman pitkäaikaisia tai kasaantuvia velkaongelmia, jos vanhemmilta saa tarvittaessa edes pientä tukea. (Takuusäätiö 2021c.)

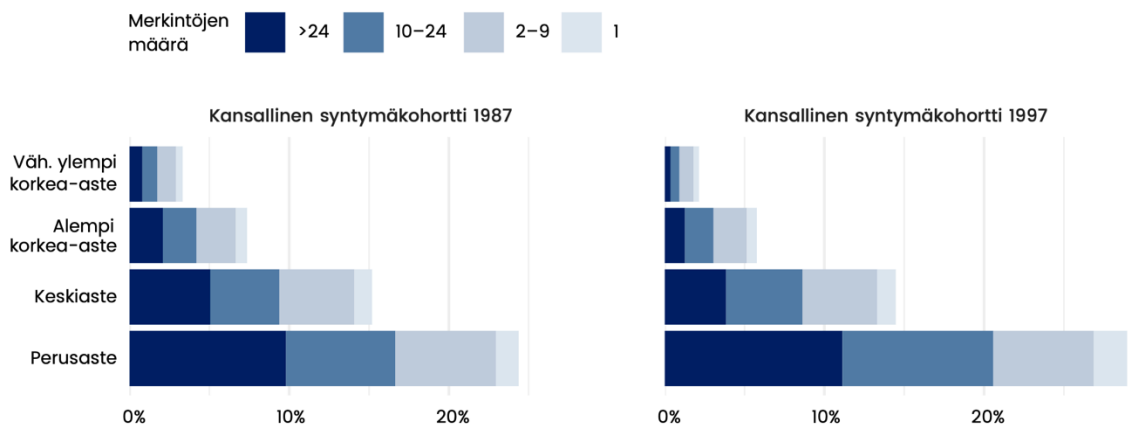
Alla olevassa kuvassa (kuva 3) näkyy vanhempien tuloviidennekset (1 = matalin ja 5= korkein tulotaso) sekä osuus nuorista syntymäkohortilla 1997, joilla on voimassa olevia mak-

suhäiriömerkintöjä 1.1.2020. Kuvasta näkyy, että alimmassa tuloviidenneksessä vanhempien jälkikasvulla esiintyy lähes yhdeksänkertainen määrä maksuhäiriömerkintöjä ylimpään tuloviidennekseen verrattuna.

Kuva 3. Vanhempien tuloviidennekset ja osuus, joilla on voimassa olevia maksuhäiriömerkintöjä 1.1.2020 (Itla 2021)

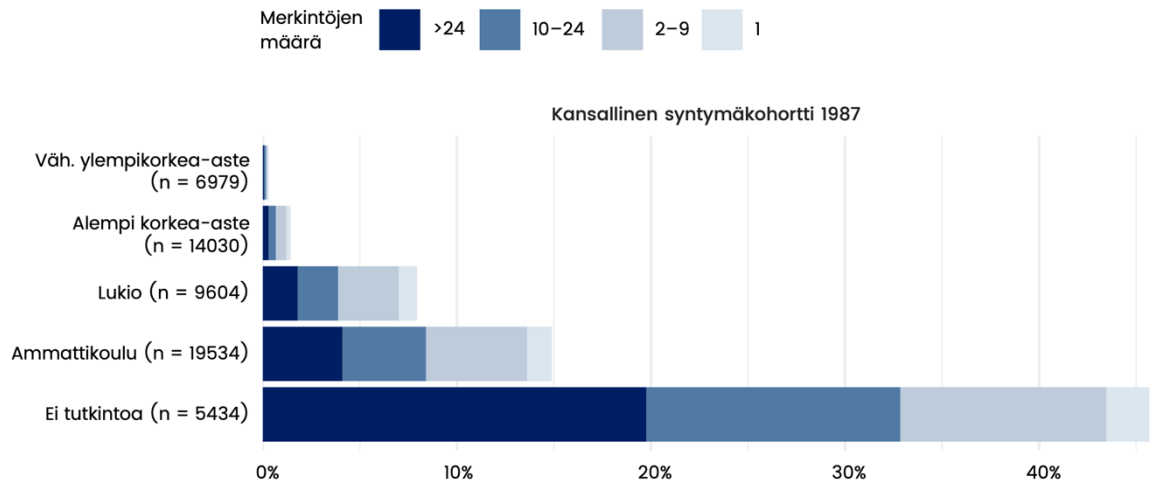
Alla olevassa kuvassa (kuva 4) näkyy vanhempien koulutuksen taso sekä heidän jälkikasvunsa maksuhäiriömerkintöjen yhteys. Kuvasta voi nähdä, että korkeasti koulutettujen vanhempien lapsilla on harvemmin maksuhäiriömerkintöjä. Matalasti koulutettujen vanhempien lapsilla ilmaantuu enemmän maksuhäiriömerkintöjä. Perusasteen käyneiden vanhempien lapsilla on seitsemänkertainen osuus merkintöjä verrattuna ylemmän korkeakoulutuksen käyneiden vanhempien lapsiin.

Kuva 4. Vanhempien korkein koulutus sekä osuus, joilla on voimassa maksuhäiriömerkintöjä 1.12.2020 (Itla 2021)

2.3.2 Nuoren oma koulutustaso

Yksi Itlan tutkimuksen merkittävimmistä havainnoista on se, että nuoren koulutusvalinnat sekä koulutustaso on selkeä tekijä maksuhäiriömerkintöjen määrässä. Kuvassa 5 näytetään nuoren oman koulutustason yhteys maksuhäiriömerkinnän yleisyyteen. Ero on suuri, sillä syntymäkohortilla 1987 ilman tutkintoa olevilla on yli satakertainen osuus maksuhäiriömerkintöjä verrattuna ylemmän korkeakoulun suorittaneisiin saman ikäisiin. (Itla 2021.)

Kuva 5. Korkein suoritettu tutkinto (2015) ja osuus, joilla on voimassa olevia maksuhäiriömerkintöjä 1.12.2020 (Itla 2021)

Koulutustason lisäksi maksuhäiriömerkintöjä ilmaantuu yleisesti ottaen eniten henkilöillä, jotka ovat nuorena aikuisiässä saaneet pitkäkestoisesti toimeentulotukea ja olleet koulutuksen ja työelämän ulkopuolella useamman vuoden ajan. Näiden lisäksi yksi selkeä riskitekijä saada nuorena aikuisena maksuhäiriömerkintä todettiin olevan se, onko nuori saanut lapsena mielenterveyden tai käyttäytymisen häiriön diagnoosin tai sijoitettu lapsena kodin ulkopuolelle. Hyvin suuri osa, eli noin puolet henkilöistä, jotka on lapsena sijoitettu kodin ulkopuolelle, on saanut nuorena aikuisena maksuhäiriömerkinnän. (Itla 2021.)

Yllä kerrottujen tulosten lisäksi tässä Itlan laajassa tutkimuksessa tehtiin myös muita havaintoja, esimerkiksi se, että peruskoulun päättötodistuksen arvosanojen keskiarvolla on selkeä yhteys myöhemmän iän maksuhäiriömerkintöjen määrään. Syntymäkohorttia 1987 katsoessa niillä henkilöillä, joilla oli vähintään numeron 9 keskiarvo, oli 1,2 prosentilla maksuhäiriömerkintä, kun taas ne, joilla keskiarvo oli alle numeron 6, oli 34,4 prosentilla maksuhäiriömerkintä ajankohtana 1.12.2020. (Itla 2021.)

Tämän Itlan tutkimuksen yhteydessä lopputuloksina todettiin sen olevan nyt keskeisessä asemassa selvittää, miten näitä maksuhäiriömerkintöjä voitaisiin ennaltaehkäistä tehok-

kaasti. Nuorten maksuhäiriömerkintöjen ilmeneminen alkaa yleisimmin melko pienistä euronääräisistä veloista ja tässä kohtaa ennaltaehkäisevä työ on erityisen tärkeää. (Itla 2021.)

2.4 Lainsäädännön piirteet lyhyesti

Kuluttajansuojalaki määrää hyvästä luotonantotavasta ja luotonantajan velvollisuuksista luottoa myönnettäessä. Luotonantajan täytyy arvioida kuluttajan luottokelpoisuus, eli se, onko kuluttaja kykeneväinen suoriutumaan myönnettävän luoton maksuista, riittävien tietojen perusteella. Luottoa saa myöntää kuluttajalle vain, jos luottokelpoisuuden arvioinnin ja pyydettyjen tietojen myötä voidaan todeta, että kuluttaja on kykeneväinen selviytymään luoton maksamisesta. Kuluttajansuojalaki suojaa siis niin kuluttajaa liikavelkaantumiselta, kuin myös luotonantajaa luottotappioilta. (Kuluttajansuojalaki 20.1.1978/38.)

Valtiovarainministeriön tekemän selvityksen mukaan Finanssivalvonta on havainnut puutteita lain hengen noudattamisessa. Tämä näkyy siten, että velkaantuminen on ilmiönä kasvava ja lukuisa määrä velkaantuneista on saanut luottoja henkilökohtaisiin nimiinsä reilusti yli oman maksukyvyyn. Tämä tarkoittaa, että kaikki luotonantajat eivät aina ole keränneet riittäviä tai luotettavia tietoja kuluttajan luottokelpoisuudesta lain näkökulmasta oikein keinoin vaan luottoa on myönnetty puutteellisilla tiedoilla. Kasvava velkaantuminen ja kuluttajien lainoittaminen yli maksukyvyyn ei olisi näissä määrin mahdollista, mikäli jokainen rahoituslaitos noudattaisi lain henkeä. (Valtiovarainministeriö 2019.)

2.5 Kehitettyjä ratkaisuja velkaantumisen vähentämiseen

Seuraavaksi esitellään eri ratkaisuja, joita on kehitetty tai ehdotettu helpottamaan kasvavaa ylivelkaantumista. Yksi parhaista keinoista tutkia velkaantumisen ongelmaa yhteiskunnassa on keskittyä tutkailemaan kaikkia niitä toimia, joita on lainsäädännön nojalla lähdetty kehittämään velkaantumisen vähentämiseksi. Velkaantumisen hillitsemiseksi tehdään jatkuvasti töitä ja esimerkiksi sääntelyä, prosesseja ja erilaisia palveluja pyritään kehittämään, jotta ylivelkaantumisen kasvusuunta saataisiin hiljalleen laskevaksi.

Ylivelkaantumiseen pyritään vaikuttamaan erityisesti sääntelemällä luotonmyöntövaihetta. Luotonmyöntövaihe on kriittisessä osassa velkaantumislmiön suhteen, sillä se on nimenomaisesti se vaihe, joka oikein hoidettuna tehokkaimmin ehkäisee henkilön ylivelkaantumistilanteeseen joutumista.

2.5.1 Kuluttajaluottojen kyselyjärjestelmä ja positiiviset luottotiedot

Yksi kehitetty keino ylivelkaantumisen hillitsemiseen on Suomen Asiakastiedon ylläpitämä kuluttajaluottojen kyselyjärjestelmä. Se on kehitetty olemaan avuksi rahoituslaitosten luottopäätöksissä sekä vähentämään luottotappioita ja kuluttajien ylivelkaantumista. Suomen Asiakastiedon ylläpitämä kuluttajaluottojen kyselyjärjestelmä on järjestelmä, joka kokoaa tietoja yksityishenkilöiden lainoista ja luotoista. Tietojen vaihdossa on mukana yhteensä 38 yhtiötä, jotka jakavat toisilleen tiedot henkilön otetuista lainoista ja luotoista. Yhden henkilön kohdalla tiedot kerätään aina henkilön luvalla ja toimeksiannon myötä. Tiedot kerätään aina ajankohtaisesti ja kertaluontoisesti luottopäätöstä tehdessä. Tämän myötä rahoituslaitos luottopäätöstä tehdessä pystyy näkemään ja ottamaan huomioon, onko kuluttajalla jo muissa rahoituslaitoksissa maksukykyyn nähden liikaa lainaa. Mikäli kyselyn myötä tulee ilmi, että henkilöllä on ilmoitettua enemmän lainoja tai luottoja, tulisi se ottaa huomioon uuden luoton myönnössä. Kuluttajaluottojen kyselyjärjestelmä täten ennaltaehkäisee henkilöiden ylivelkaantumista sekä sen kautta maksuhäiriömerkintöjä. (Suomen asiakastieto s.a.)

Yhtiöiden kesken vaihdettuja tietoja kutsutaan positiivisiksi luottotiedoiksi. Tarkemmin nämä tiedot ovat seuraavat:

- Järjestelmää käyttävissä yrityksissä olevan lainan määrä kyseisen henkilön nimissä
- Henkilön luottojen kappalemäärä
- Kohdistuuko johonkin lainoista yli 60 päivän maksuviive
- Kuinka paljon henkilö lyhentää eli maksaa luottojaan kuukaudessa
- Mitä tyyppiä luotot ovat (ovatko ne vakuudettomia, vakuudellisia, limiittiluottoja)
- Limiittillisten luottojen luottorajat
- Kuinka monta luottoa on myönnetty vuoden aikana
- Onko jokin luotoista yhteisvastuullinen
- Alkupäivämäärät, milloin uusin sekä vanhin luotto on otettu
- Vuosittaiset tulot, hakijan ilmoittamat (Suomen asiakastieto s.a.)

Suomen asiakastiedon mukaan kyselyjärjestelmää on hyödynnetty jo yli 23 miljoonassa kulutusluottopäätöksessä. Kuukausitasolla sitä hyödynnetään noin 350 000–400 000 luottopäätöksessä. Verohallinnon ylläpitämä positiivinen luottorekisteri on tulossa käyttöön vuonna 2024. Se tulee pitämään sisällään samat tiedot, kuin Suomen asiakastiedon ylläpitämä rekisteri. (Suomen asiakastieto 2021e.)

2.5.2 Velkakatto

Suomen Pankki on ehdottanut velkakattoa yhtenä ratkaisuna ylivelkaantumiseen. Velkakatto tässä ehdotuksessa tarkoittaisi sitä, että yhdellä henkilöllä voisi olla maksimissaan viisinkertainen tai neljä ja puolikertainen määrä lainaa omiin vuotuisiin bruttotuloihin nähden. Tähän määrään laskettaisiin kaikki laina, kuten asunto-, taloyhtiö-, ja kulutuslainat. Velkakaton tavoite olisi hillitä yksittäisellä henkilöllä olevan lainan määrää ja täten ehkäistä ylivelkaantumista. (Euro ja Talous 2021a.)

Suomen pankki otti vakausarviossaan kantaa myös siihen, miten tärkeää rooli velkakatolla olisi, kun puhutaan kotitalouksien haavoittuvuudesta kriisitilanteissa. Mikäli talouskriisejä tulee, on kotitalouksilla huonommat valmiudet sopeutua ja reagoida epäsuotuisiin tilanteisiin. Liian suuri velkaantumisaste, eli velan määrä suhteessa tuloihin, heikentää myös koko kansantalouden kriisinsietokykyä. (Euro ja Talous 2021a.)

Velkakatto ei ole astunut voimaan, sillä se hankaloittaisi asunnonostamista suuresti esimerkiksi pääkaupunkiseudulla, jossa asunnot ovat suhteessa kalliimpia kuin muualla. On myös pohdittu, että edellä mainitun positiivisen luottorekisterin astuessa voimaan virallisesti vuonna 2024, ei velkakatolle välttämättä ole tarvetta. (Euro ja Talous 2021a; Yle 2021a.)

2.5.3 Korkokatto

Vakuudettomissa lainoissa ongelmana on ollut se, että niiden koron suuruutta ei ole riittävästi säädelty aiemmin, mikä tarkoittaa sitä, että kuluttajille tarjottavissa lainoissa tai luotoissa on voinut olla jopa kohtalokkaan korkeat todelliset kulut. Korkeakuluiset lainat ja luotot ovat yksi osatekijä velkaantumisiilmiöön, sillä korot omalta osaltaan lisäävät menoja velkatilanteessa. Kuluttaja on saattanut esimerkiksi joko tietämättömyyttään tai kestäättömän taloudellisen tilanteen myötä ottaa hyvinkin korkeakorkoisia lainoja. Vuonna 2020 Suomeen levinneen maailmanlaajuisen pandemian Koronan myötä laissa määritettiin 1.7.2020 alkaen väliaikainen 10 % korkokatto tietyille kuluttajaluotoille. Tämä säädettiin vähentämään kuluttajien velkaantumisongelmia poikkeuksellisessa maailmantilanteessa. Kyseinen korkokatto poistui sittemmin syyskuun lopulla 2021 ja kuluttajansuojalain määrittämä korkokatto 20 % on tällä hetkellä voimassa jälleen. Samalle ajanjaksolle 1.7.2020-30.9.2021 säädettiin voimaan kuluttajaluottojen suoramarkkinointikielto. (Eduskunta 2022b; Kuluttajaliitto s.a.b; Yle 2021b.)

Nyt oikeusministeriön työryhmä ajaa eteenpäin kuluttajaluottojen korkokaton pysyvää alentamista 20 prosentista 15 prosenttiin. Kyseinen korkokatto tulisi voimaan lähes kaikille

kuluttajaluotoille. Hankkeen lausuntokierros loppuu 29.4.2022. Korkojen suuruudesta käydään lain silmissä jatkuvaa keskustelua ja järkevää ratkaisua etsitään. (Valtioneuvosto 2022.)

2.5.4 Lisärajoituksia markkinointiin ja verkkoasiointiin

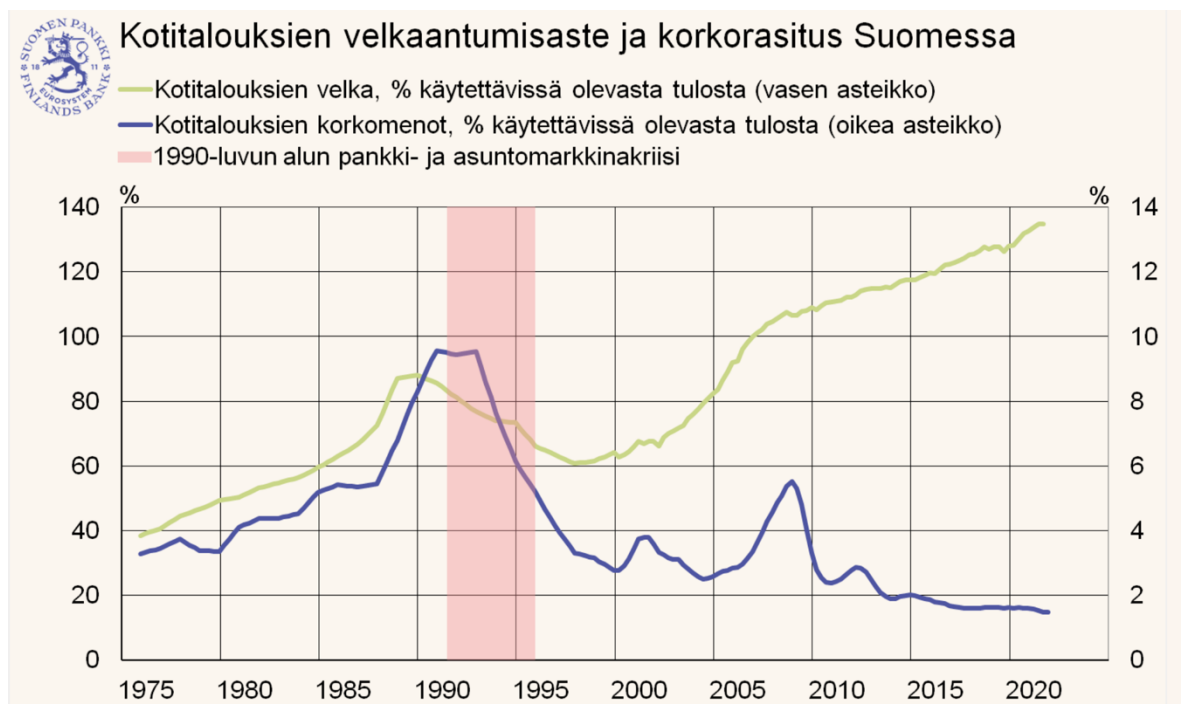
Oikeusministeriön työryhmä ehdottaa lisärajoituksia markkinointiin, asiakkaiden tunnistamiseen sekä laskulla ostamiseen verkossa. Työryhmän mukaan jatkossa tulisi määrittellä tarkemmin hyvän luotonantotavan vastainen markkinointi. Tämä määrittely tulisi tehdä sen takia, ettei luottoja jatkossa voitaisi markkinoida asiaan kuulumattomasti. Verkkokaupoissa ei saisi tarjota luotollisia maksutapoja ensisijaisena vaihtoehtona, vaan luotottomia maksutapoja tulisi tarjota ensin. Lisäksi ehdotteilla on säännöksiä, jotka koskevat kuluttajaluottojen mainostamisen yhteydessä annettavaa varoitusta. Näiden kaikkien säännösten on tarkoitus kultakin osa-alueelta vaikuttaa velkaantumislaskuun. (Valtioneuvosto 2022.)

Työryhmä ehdottaa myös, että henkilöiden vahva tunnistaminen tulisi ottaa käyttöön kaikkia kuluttajaluottoja myönnettäessä sekä maksua laskulle myönnettäessä. Vahvalla tunnistamisella tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että henkilöllisyys todennetaan mobiilivarmennetta tai verkkopankkitunnuksia käyttäen. Tämä estäisi tehokkaammin verkko-ostosten tekemisen toisen henkilön henkilötunnusta tai muuta tietoa käyttämällä. Tarkoitus on täten vähentää väärinkäyttöjä luotonotossa. (Valtioneuvosto 2022.)

3 Velkaantumisen suunta kuvina

Teoriaosuuden toisessa pääluvussa esitellään Suomessa eri tahojen julkaisemia tilastoja tuomaan lisää konkretiaa velkaantumiseen. Valtiovarainministeriön tekemän huomion mukaan on hyvä tuoda esille, että kaikki Suomessa saatavilla olevat tilastot eivät ole täysin kattavia tai riittä näyttämään velkaantumisen ongelmaa kokonaisuudessaan. Henkilöitä on paljon, jotka ovat velkakierteessä, mutta eivät vielä ole saaneet maksuhäiriömerkintää tai muuta kautta, kuten Takuusäitiön kautta, päätyneet tilastoihin. Suuri osa tietoa on hajanaisesti eri tietokannoissa tai rekistereissä ja vasta, kun tietoa saadaan mahdollisimman tehokkaasti tuotua yhteen, on mahdollista saada totuudenmukaisempi kuva velkaantuneiden henkilöiden määrästä. (Valtiovarainministeriö 2019.)

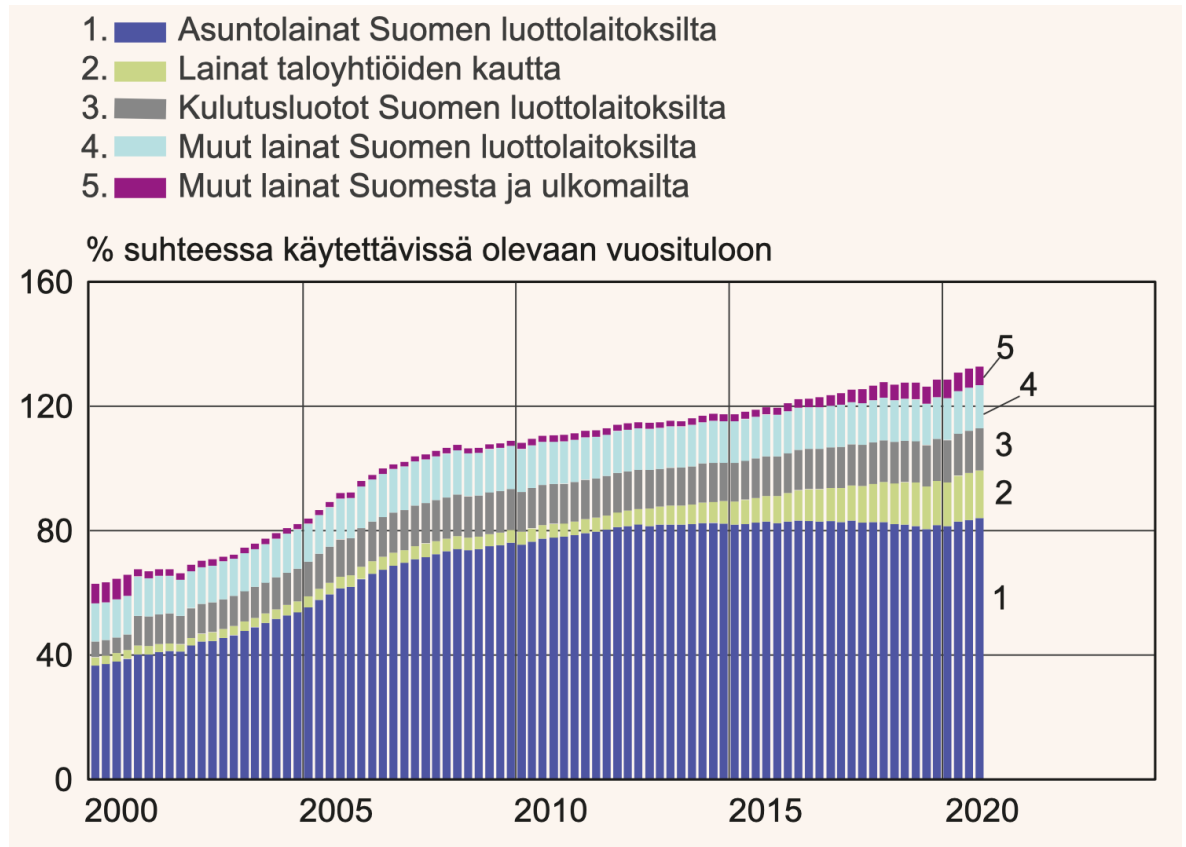
3.1 Velkaantumisasaste

Kuva 6. Kotitalouksien velkaantumisaste ja korkorasitus Suomessa (Suomen Pankki 2022)

Kuvassa 6 näytetään kotitalouksien velkaantumisaste sekä korkorasitus Suomessa aikavälillä 1975–2020. Tässä luvussa keskitytään tarkastelemaan velkaantumisasteen suuntaa, korkorasitukseen ei työn rajauksen takia oteta kantaa. Velkaantumisaste saadaan, kun suhteutetaan velat vuoden aikana saatuihin käytettävissä oleviin tuloihin (Tilastokeskus 2020). Kuvasta 6 näkyy, että kotitalouksien velan määrä suhteessa tuloihin on kasvanut huomattavasti pitkällä aikavälillä. Suunta on ollut jatkuvasti kasvava, pois lukien 1990-

luvun alun pankkikriisin aika. Erityisesti 2000-luvun alkuvuosina kasvu oli erityisen nopeaa. Kotitalouksien käytettävissä oleva tulo on myös ollut tasaisessa kasvussa, mutta kuten velkaantumisasteesta näkyy, on lainan määrä kasvanut tuloja nopeammin.

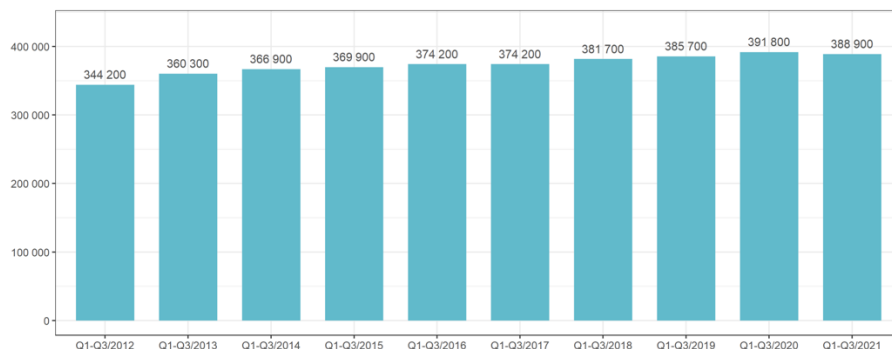
Kuva 7. Kotitalouksien velkaantuneisuuden suunta (Euro ja Talous 2021b)

Kuvasta 7 näkyy velkaantumisaste vastaavasti, kuin myös kuvasta 6, mutta kuvaan 7 on sisällytetty tieto mistä eri lainoista velkaosuudet koostuvat. Lainaosuuksien kehitystä tarkastellaan kuvassa 7 aikavälillä 2000–2020. Kuvasta 7 näkyy, että suhteessa reilusti suurin osa kotitalouksien lainasta on asuntolainaa. Asuntolainojen suuruusluokka suhteessa vuosituloihin on noussut muutamaa poikkeusvuotta lukuun ottamatta viimeiset 20 vuotta. Taloyhtiölainojen osuudet vuosituloista ovat myös suhteessa kasvaneet voimakkaasti viimeisten vuosien aikana. 20 vuoden aikavälillä myös kulutusluottojen ja muiden lainojen osuus on kasvanut jonkin verran. Kokonaisuudessaan velkaantumisaste on siis hyvin kasvava, kuten kuvasta 6 voidaan myös nähdä. (Euro ja Talous 2021b.)

Takuusäätiössä neuvottiin 20 prosenttia enemmän asuntolainavelallisia vuonna 2021 edellisvuoteen nähden (Takuusäätiö 2021a). Tämä työ keskittyi pääasiassa vakuudettomien kulutuslainojen aiheuttamiin rahavaikeuksiin. On asiaankuuluvaa tuoda esille, että myös maksukykyyn nähden turhan suuret asuntolainat aiheuttavat nykypäivänä jatkuvasti yhä enemmän rahavaikeuksia yksityishenkilöille.

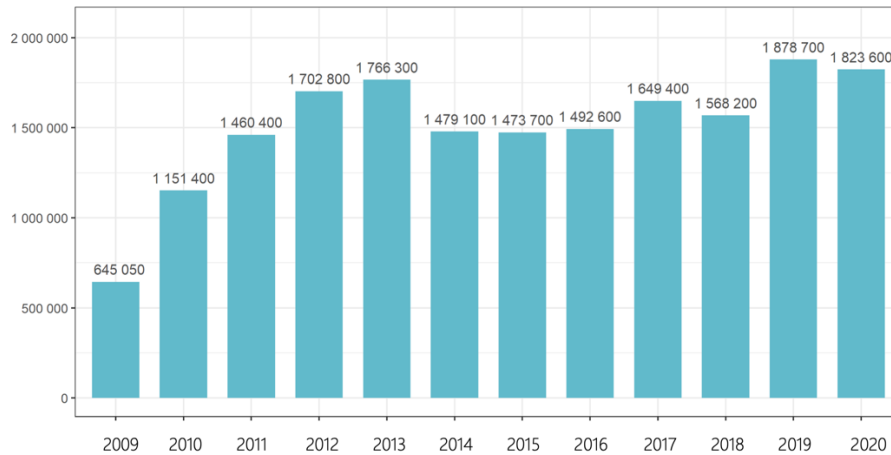
Kulutusluottojen rahallinen lainamäärä on huomattavasti pienempi verrattuna asuntolainoihin, mutta niiden osa velkaantumisesta voi olla yllättävän suuri niiden ollessa korkeakorkoisempia. Myös se, että kulutusluottoja on usein useasta eri lähteestä, nostaa niiden kuluja taas suhteessa hyvinkin korkeiksi verrattuna lainamäärällisesti suuren asuntolainan kuluihin. Lisäksi tällaisia kulutusluottoja on usein henkilöillä, joilla saattaa jo valmiiksi olla hankaluuksia hallita omaa taloutta. Teoriaosuuden ensimmäisessä pääluvussa todettiin, että velkaantumisen tilanne on usein nimenomaan monivelkaantumista usean eri lainan myötä. Takuusäätiön eräs vuonna 2021 huomaama havainto olikin, että velkaneuvontaa haetaan jatkuvasti yhä enemmän vakuudellisten lainojen, kuten opinto-, asunto-, tai autolainojen takia. Yleisempi velkaneuvonnan syy on ollut vakuudettomat kulutusluotot, jotka näkyvät myös edelleen velkaantuneiden keskuudessa isossa osassa. (Takuusäätiö 2021a; Valtiovarainministeriö 2019.)

3.2 Maksuhäiriömerkintöjen määrä

Kuva 8. Henkilöt, joilla on maksuhäiriö 30.9. (Suomen asiakastieto 2021a)

Kuvassa 8 kerrotaan maksuhäiriömerkintäisten henkilöiden lukumäärä vuosittain 30.9. aikavälillä 2012–2021. Kuvasta 8 näkyy, miten maksuhäiriömerkintäisten henkilöiden määrä on ollut jatkuvassa pienessä kasvussa. Vuosi 2021 oli ensimmäinen vuosi, kun maksuhäiriömerkintäisten henkilöiden määrä laski hieman edellisvuoteen nähden. Ero on sen verran pieni, että selkeää syytä tähän ei ole, vaikka töitä tehdään toki jatkuvasti laskevan trendin vakiuttamiseksi. Henkilöiden, joilla on maksuhäiriömerkintä, suuri määrä ja jatkuva kasvu on huolestuttavaa, sillä maksuhäiriömerkintä vaikuttaa henkilön elämään niin monella tapaa ja on merkki vakavasta maksulaiminlyönnistä. Useimmiten maksuhäiriömerkintä kertoo heikosta taloudenhallinnasta ja liian suuret vastuut tuloihin nähden johtavat merkintään (Suomen asiakastieto 2017).

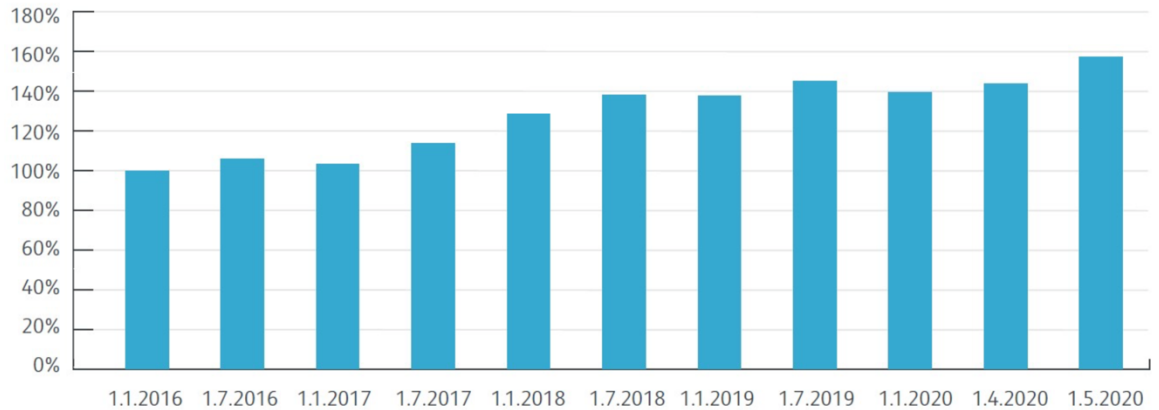
Kuva 9. Uudet maksuhäiriömerkinnät henkilöille (Suomen asiakastieto 2021b)

Kuvassa 9 kerrotaan uusien maksuhäiriömerkintöjen määrä henkilöille vuosittain aikavälillä 2009–2020. Kuvasta 9 näkyy, että uusien maksuhäiriömerkintöjen lukumäärä on ollut pääsääntöisesti kasvussa pitkän aikaa. Muutamia asioita tulee ottaa huomioon tätä kuvaa tarkastellessa. Vuodesta 2011 alkaen jokainen ulosottoestein sisältämä velka on johtanut omaan maksuhäiriömerkintään, mikä silloin kasvatti uusien maksuhäiriömerkintöjen määrää. Merkintöjen määrään vaikuttavia muutoksia tuli myös vuonna 2017, jolloin merkintöjen määrän kasvua selittää Verohallinnon tietojärjestelmään tehty uudistus ja 2019, kun veronpalautusten ajankohta aikaistettiin. Täten maksuhäiriömerkintöjen kasvusuuntaa ei voi täysin yksiselitteisesti ajatella johtuvan velkaantumisen lisääntymisestä vaan on hyvä ottaa huomioon, että eri vuosien merkintöjen lukumääriin vaikuttaa usea tekijä. Kuitenkin pääsääntöisesti kuvasta voi nähdä maksuhäiriömerkintöjä olevan huomattava määrä Suomessa ja suunnan olleen kasvava vuoden 2009 jälkeen. (Suomen asiakastieto 2021b.)

3.3 Perintä ja ulosotto

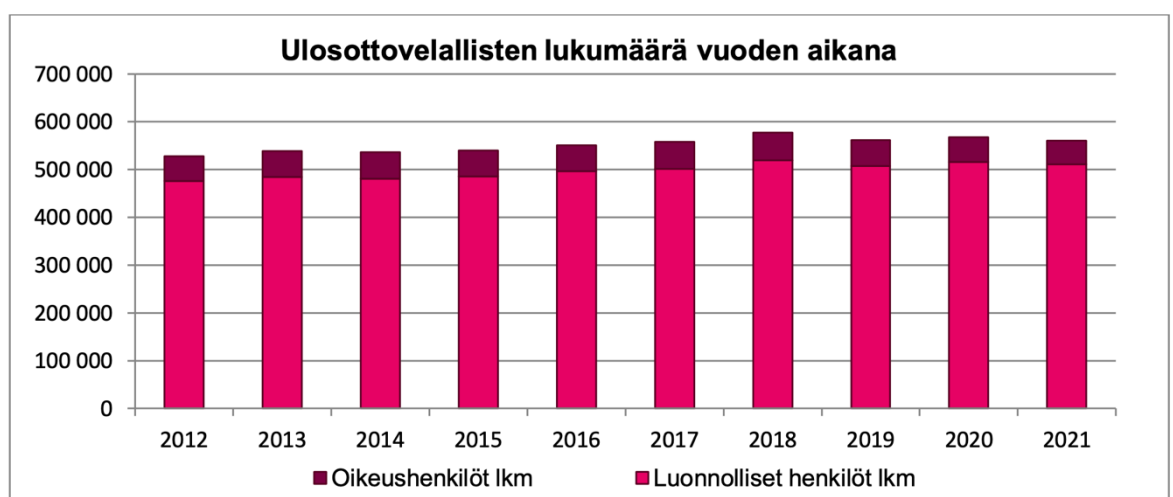
Perintä ja ulosotto ovat eräitä velkaantumisen mittareita, sillä ne ovat velkaantumisen seurauksia. Toki henkilön velka voi päätyä perintään tai ulosottoon myös esimerkiksi hetkellisen elämänmuutoksen tai erehdyksen johdosta ilman, että henkilö olisi sen suuremmin velkaantunut moneen paikkaan. Kuitenkin teoriaosuuden ensimmäisen pääluvun mukaisesti voidaan todeta, että perintä sekä ulosotto ovat pääsääntöisesti velkaantumisen merkittäviä mittareita Suomessa.

Kuva 10. Suomalaisten henkilöiden perinnässä olevan velan kokonaismäärä (Lowell 2020)

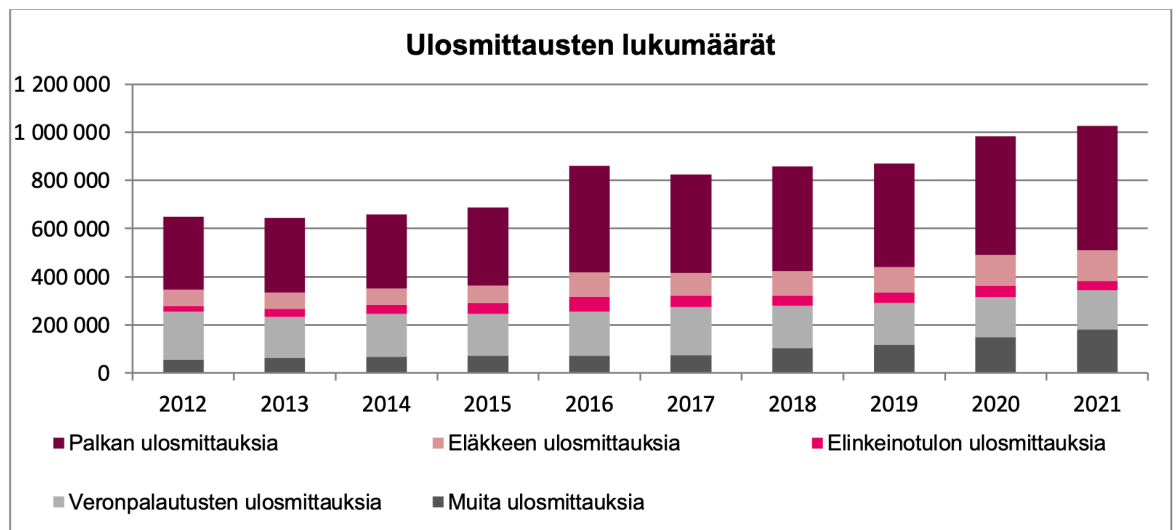
Lowell on Suomessa toimiva perintäyhtiö. Lowellin omaan tietokantaan perustuva kuva (kuva 10) näyttää suomalaisten henkilöiden perinnässä olevan kokonaisvelan määrän kasvusuunnan. Yksi merkittävä Lowellin tekemä huomio on se, että perinnässä oleva velkamäärä on jatkanut kasvuaan, vaikka kuluttajille on tarjottu yritysten toimesta erilaisia joustoja sekä helpotuksia esimerkiksi laskujen maksuaikoihin. Näiden helpotusten tarkoituksena on ollut esimerkiksi viivästyttää laskun etenemistä perintään. Perintään päätyvien velkojen määrän kasvusuunta on siltikin nouseva. Kuvassa 10 kokonaisvelkamäärän kasvuun hidastavasti on vaikuttanut syksyllä 2019 voimaan astunut silloinen laki korkokatosta ja loppuvuonna tapahtunut postilakko, joka sai monia yrityksiä pidentämään maksuaikoja. (Lowell 2020.)

Kuva 11. Ulosottovelallisten lukumäärä vuoden aikana (Ulosottolaitos 2022b)

Kuvassa 11 esitetään ulosottovelallisten henkilöiden lukumäärä vuoden aikana vuodesta 2012 vuoteen 2021. Kuvasta 11 näkyy, että ulosottovelallisten henkilöiden lukumäärä on

ollut pienessä kasvussa viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2012 lukumäärä on ollut 528 132, kun taas vuonna 2021 560 288. (Ulosottolaitos 2022b.)

Kuva 12. Ulosmittausten lukumäärät (Ulosottolaitos 2022b)

Kuvassa 12 esitetään ulosmittausten vuosittainen lukumäärä vuodesta 2012 vuoteen 2021. Kuvasta 12 näkyy, miten ulosmittaukset ovat olleet lukumääräisesti kasvussa viimeisen 10 vuoden aikana. Ulosmittausten lukumäärä on kasvanut huomattavasti, luvun ollessa reilu 600 000 vuonna 2012 ja reilu 1 milj. vuonna 2021. Ulosottolaitoksen tilastoja tarkastellessa on hyvä huomioida, että Ulosottolaitoksen monet mittarit eivät ole täysin yksiselitteisiä. Kuvassa 12 ulosmittausten lukumäärään on vaikuttanut vuonna 2016 järjestelmään tehty muutos. Lisäksi yleisesti ottaen esimerkiksi tilastointi-, tiedonkeruu-, sekä toimintatapoihin on tullut vuosien aikana muutoksia, jotka voivat näkyä vääristävänä tekijänä joissain tilastoissa. (Ulosottolaitos 2022b.)

4 Kysely

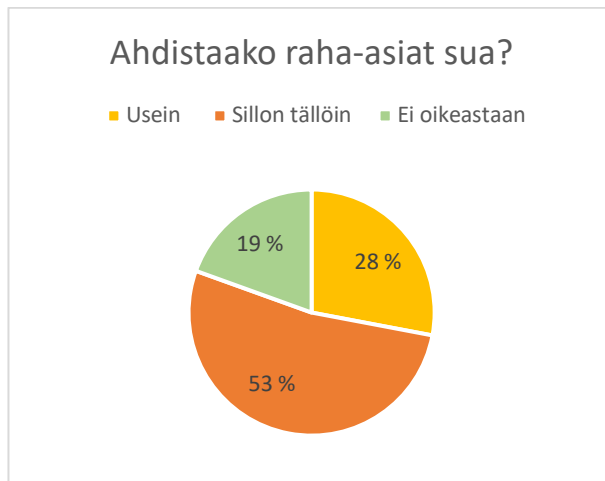
Suomen Lukiolaisten Liiton sosiaalisen median kanavassa Instagramissa toteutettiin kysely 29.10.2021. Kysely julkaistiin kuvasarjana, (Liite 3) joka sisälsi tekstiä ja kysymyksiä. Kuvia oli yhteensä 14, joista kahdeksassa oli kyselyn kysymys, neljässä oli lyhyesti tietoa velkaantumiseen liittyen ja kahdessa kuvassa oli muuta johdatteluvaa sisältöä. Suomen Lukiolaisten Liitolla on Instagramissa 12 900 seuraajaa ajankohtana 3.2.2022.

Kyselyn tarkoituksena oli saada opinnäytetyötä tukevaa tietoa nuorten rahatilanteesta sekä tietoisuudesta velkaantumiseen liittyvissä asioissa. Kyselyn oli tarkoitus samalla herättää lukiolaisten ajatuksia sekä mielenkiintoa ja ylipäänsä ottaa monille vaikea, pelottava tai tuntematon aihe puheeksi. Kysely oli samalla osa Suomen Lukiolaisten Liiton toteuttamaa Pikatippi-kampanjaa, jonka teemoja ovat esimerkiksi työnteko ja rahan käyttö. Suomen Lukiolaisten Liitto sai kyselyn myötä heräteltyä tärkeää velkaantumisen aihetta ja tuotua osallistavaa sisältöä sosiaaliseen mediaansa. Lisäksi Liitto pystyy käyttämään kyselyn tuloksia oman työn tukena esimerkiksi suunnitellessaan tarpeellista tulevaa asiasisältöä kanaviinsa. Kyselyn rakenne suunniteltiin yhdessä Suomen Lukiolaisten Liiton tukihenkilöiden kanssa. Kirjoitusasu on kohderyhmälle suunnattu, yleinen ilme nuorekas ja julkaisu pyrki tuomaan velkaantumisen esille helposti puhuttavana aiheena.

Vastauksissa tulee huomioida, että Suomen Lukiolaisten Liiton Instagramissa saattaa vastaajien joukossa olla myös muita kuin lukiolaisia, esimerkiksi jo valmistuneita. Kysely ei täten ole täysin luotettava, vaikkakin kysely on erinomainen antamaan tietoa nuorten aikuisten rahankäytöstä ja tietoisuudesta velkaantumiseen liitännäisissä asioissa.

4.1 Kysymykset ja vastaukset

Kyselyn kuvasarjaan kuului yhteensä 14 kuvaa. (liite 3) Kuvat sisälsivät yhteensä 8 kysymystä, jotka esitellään seuraavaksi. Vastaukset on muutettu kuvan muotoon tekemään lukemisesta miellyttävämpää. Kyselyn tulosten esittelyssä on säilytetty alkuperäinen lukiolaisille kirjoitettu kielimuoto, joka ei ollut kirjakieltä vaan rennompaa, nuorille helpommin samaistuttavaa kieltä.

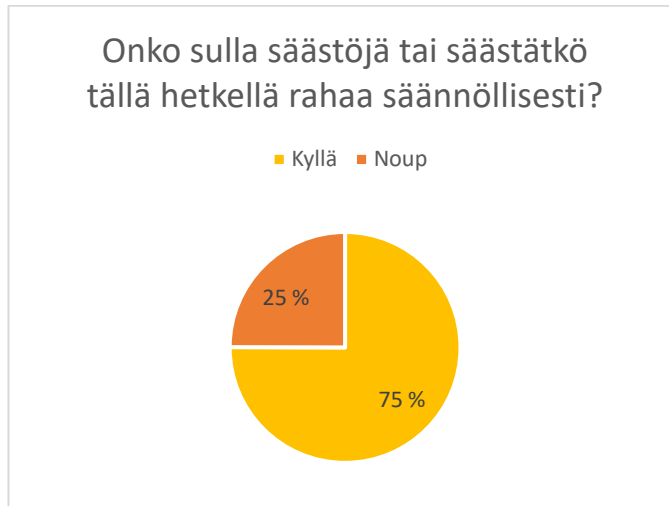
Kuva 13. Ahdistaako raha-asiat sua?

Ensimmäisessä kysymyksessä (kuva 13) kysyttiin, ahdistavatko raha-asiat vastaajaa. Kuvasta 13 näkyy, että 28 % vastaajista kokee raha-asioiden ahdistavan usein, 53 % vastaajista silloin tällöin ja 19 % vastaajista ei oikeastaan koskaan. Vastauksia tuli yhteensä 1226 kpl. Kysymyksen tarkoitus on saada käsitys siitä, mikä on vastaajien yleinen suhtautuminen raha-asioiden ahdistavuuteen.

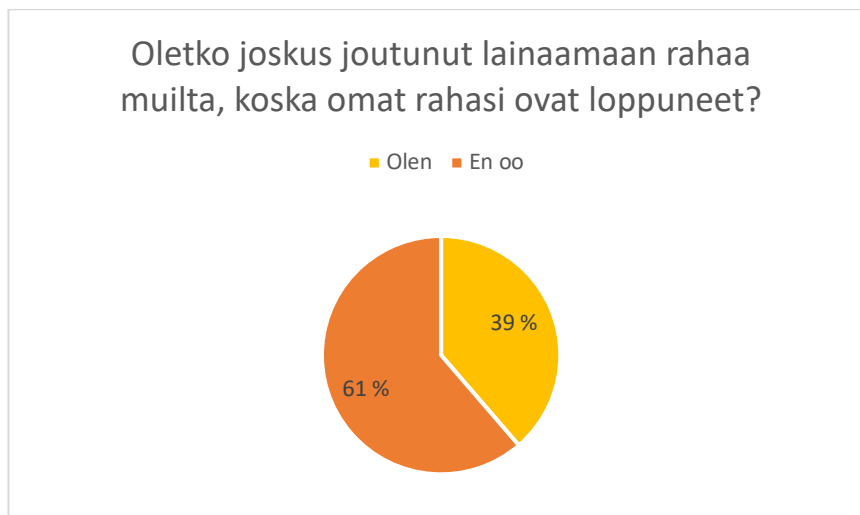
Kuva 14. Koetko, että rahasi riittävät hyvin kuukausittaisiin menoihin?

Toisessa kysymyksessä (kuva 14) kysyttiin, kokeeko vastaaja omien rahojen riittävän hyvin kuukausittaisiin menoihin. Kuvasta 14 näkyy, että reilu enemmistö vastaajista, 68 %, kokee omien rahojen pääsääntöisesti riittävän kuukausittaisiin menoihin. 32 % vastaajista taas kokee omat käytettävissä olevat rahat jokseenkin riittämättömiksi. Vastauksia tuli yhteensä 1116 kpl. Kysymyksen tarkoitus on saada käsitys siitä, onko nuorten keskuudessa tavallista, että rahat koetaan riittämättömiksi nuorena iässä.

Kuva 15. Onko sulla säästöjä tai säästätkö tällä hetkellä rahaa säännöllisesti?

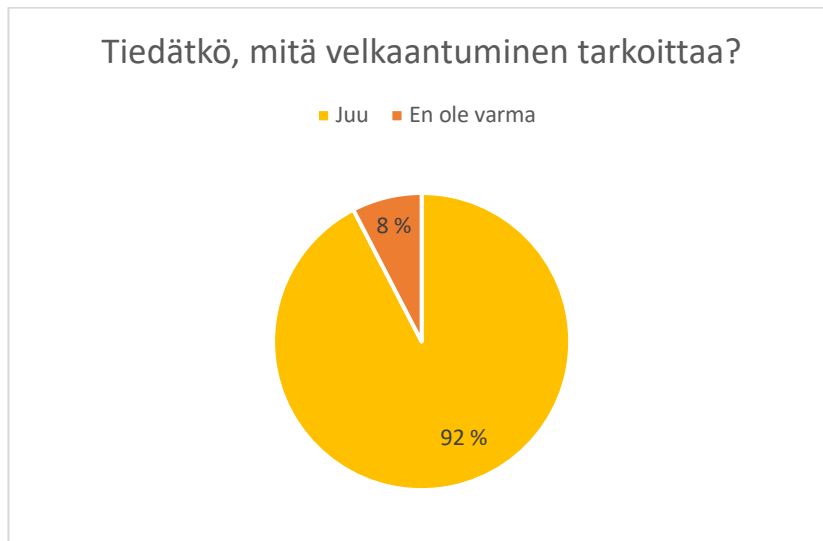
Kolmannessa kysymyksessä (kuva 15) kysyttiin, onko vastaajalla säästöjä tai säästääkö vastaaja tällä hetkellä rahaa säännöllisesti. Kuvasta 15 näkyy, että 75 % vastaajista on säästöjä tai säästävät parhaillaan rahaa säännöllisesti sivuun. Neljäsosa vastaajista elää tällä hetkellä ilman säästöjä tai säästämistä. Tämän kysymyksen tarkoitus oli kartoittaa, kuinka suuri osa nuorista säästää tai omistaa säästöjä jo nuorena iässä. Säästäminen tai säästöjen löytyminen on merkki siihen suuntaan, että omaa rahatilannetta halutaan turvata ennakoivasti säästöillä. Vastauksia tuli yhteensä 1170 kpl.

Kuva 16. Oletko joskus joutunut lainaamaan rahaa muilta, koska omat rahasi ovat loppuneet?

Neljännessä kysymyksessä (kuva 16) kysyttiin, onko vastaaja joskus joutunut lainaamaan rahaa muilta, sillä omat rahat ovat loppuneet. Kuvasta 16 näkyy, että 39 % vastaajista on joutunut lainaamaan rahaa muilta, kun taas enemmistö, 61 % vastaajista, ei ole. Tämä kysymys haluttiin ottaa mukaan kyselyyn, jotta sai suuntaa sille, kuinka laajalti rahan lainaaminen näkyy jo nuorten elämässä. Rahan lainaaminen on seurausta siitä, että omat rahat

eivät riitä ja saattaa enteillä myöhemmän iän rahanhallinnan puutetta. Vastauksia tuli yhteensä 1117 kpl.

Kuva 17. Tiedätkö, mitä velkaantuminen tarkoittaa?

Viidennessä kysymyksessä (kuva 17) kysyttiin, tietääkö vastaaja, mitä velkaantuminen tarkoittaa. Kuvasta 17 näkyy, että lähes kaikki vastaajat, 92 %, ovat tietoisia, mitä velkaantuminen tarkoittaa. Pieni osa vastaajista, 8 %, eivät olleet varmoja velkaantumisen käsitteestä. Vastauksia tuli yhteensä 1117 kpl. Tällä kysymyksellä haluttiin hahmottaa nuorten yleistä tietämystä siitä, mitä ylipäänsä velkaantuminen tarkoittaa ja onko se terminä tuttu.

Kuva 18. Pelkäätkö velkaantumista?

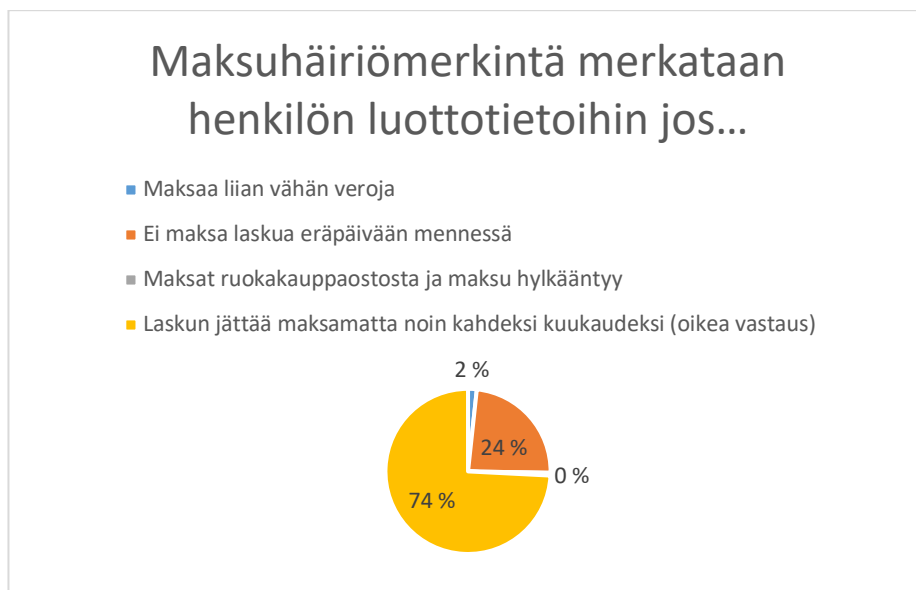
Kuudennessa kysymyksessä (kuva 18) kysyttiin, pelkääkö vastaaja velkaantumista. Kuvasta 18 näkyy havainto, että yli puolet vastaajista, 59 % kokee pelkäävänsä velkaantumista. 42 % vastaajista ei taas oikeastaan koe pelkäävänsä. Vastauksia tuli yhteensä

1055 kpl. Kysymyksellä haluttiin ensimmäisen kysymyksen tapaan hahmottaa, näkevätkö vastaajat velkaantumisen pelottavana asiana vai ei.

Kuva 19. Tiedätkö, mitä maksuhäiriömerkintä tarkoittaa?

Seitsemännessä kysymyksessä (kuva 19) kysyttiin, tietääkö vastaaja, mitä maksuhäiriömerkintä tarkoittaa. Kuvasta 19 näkyy, että hyvin suuri osa, 90 % vastaajista tietää mitä maksuhäiriömerkintä tarkoittaa. Pieni osa, 10 % vastaajista, ei tiedä. Vastauksia tuli yhteensä 1080 kpl. Tämän kysymyksen avulla haluttiin hahmottaa, kuinka tuttu käsite maksuhäiriömerkintä on vastaajien keskuudessa.

Kuva 20. Maksuhäiriömerkintä merkataan henkilön luottotietoihin, jos...

Viimeisenä kysymyksenä (kuva 20) vastaajille tehtiin tietovisatyypinen kysymys, jossa vastaajat saivat valita oikeaksi luulemansa vastauksen. Kysymyksenä toimi "Maksuhäiriömerkintä merkataan henkilön luottotietoihin jos.." ja vastausvaihtoehtoina oli "maksaa

liian vähän veroja”, ”ei maksa laskua eräpäivään mennessä”, ”maksat ruokakauppaostosta ja maksu hylkääntyy” sekä ”laskun jättää maksamatta noin kahdeksi kuukaudeksi”. Kun vastaajien lähtötasoa ei tiedetty, oli haastavaa muotoilla visan eri vastausvaihtoehdot niin, että vaihtoehdot eivät olisi liian helppoja tai vastavuoroisesti liian vaikeita. Vastaukset osoittavat, että ainakin tällä haastavuustasolla reilu enemmistö, 74 % osasi valita oikean vastauksen. Vääriä vastauksia valitsi 26 % vastaajista. Vastauksia tuli yhteensä 1112 kpl. Tällä kysymyksellä haluttiin edeltävän kysymyksen tapaan hahmottaa vastaajien tietämystä ja lisäksi aktivoida vastaajaa vielä lisää tällaisella tietovisatyypillisellä kysymyksellä.

4.2 Vastausten tulkinta

Kyselyn vastauksista voi tehdä useita havaintoja. Seuraajilta kysyttäessä pelottaako velkaantuminen, 59 % on vastannut kyllä. Reilu enemmistö on siis ilmaissut velkaantumisen pelottavan. Kun kysyttiin, ahdistavatko raha-asiat, 81 % on valinnut vastaukseksi ”usein” tai ”silloin tällöin”. Näistä vastauksista voi päätellä, että nuorten keskuudessa velkaantuminen ja raha-asiat yleisesti ottaen nähdään pelottavassa ja negatiivisessa valossa. Rahaasioista avoimesti puhuminen sekä tiedon jakaminen tulee tarpeeseen, jotta pelon ja ahdistuksen tunteita ei ainakaan turhaan tulisi. Teoriaosuuden ensimmäisessä pääluvussa avataankin velkaantumisen vaikutuksia henkiseen hyvinvointiin sekä esimerkiksi sitä, miten nuoret eivät riittävässä määrin uskalla tai osaa itse hakea apua, johon nämä kysymykset ovat liitännäisiä.

Positiivisia havaintoja on se, että kolmannessa kysymyksessä kolme neljäsosaa vastaajista on kertonut säästävänsä rahaa sivuun tai että säästöjä löytyy. Säästäminen enteilee hyvää rahanhallintaa ja sitä, että ymmärtää säästöjen olevan tärkeitä, jos vaikka jotain yllättävää tapahtuu. Vastausten mukaan myös maksuhäiriömerkintä käsitteenä on hyvin tuttu ja reilusti suurin osa vastaajista arvasi oikean vaihtoehdon kysyttäessä, miten maksuhäiriömerkinnän voi saada. Yleinen tietoisuus maksuhäiriömerkinnästä on vastausten perusteella hyvällä tasolla, mikä on positiivinen asia.

Kysymyksessä neljä kysytään, onko vastaaja joutunut lainaamaan rahaa muualta, sillä omat rahat eivät ole riittäneet. Enemmistöllä vastaajista lainaamiselle ei ole tullut tarvetta. 39 % vastaajista kertoi lainanneensa rahaa, mikä on melko suuri osa siihen nähden, että lainaamisen tarve kertoo suoraan siitä, että elää omien senhetkisten varojen yli ja tämä voi enteillä myös myöhemmän iän rahavaikeuksia ja lainan ottamisen tarvetta. Toki tämäkään vastausprosentti ei ole suoraan täysin yleistettävissä, sillä nuoren elämässä talous ja tulotilanne on muuttuvainen ja itsenäinen talous ei ole vielä tasaantunut.

Enemmistö vastaajista kokee omien rahojen pääsääntöisesti riittävän omiin menoihin, mutta kuitenkin 32 % vastaajista kokee, että rahat eivät tunnu riittävän. Tässäkin kohtaa

voi todeta, että nuoren elämässä tulotaso ja menot eivät ole vielä vakiintuneet tietylle tasolle, jolloin rahankäyttöä on vaikeampi säädellä, mutta tämänkin vastausprosentti enteilee puutteita rahanhallinnassa. Teoriaosuuden ensimmäisessä pääluvussa todetaankin, miten velkaantumiseen johtaa se, että henkilöt yksinkertaisuudessaan kuluttavat enemmän, kuin tuloja tulee. Tämä velkaantumisen yksi pääpiirteistä antoi aiheen kyselyn toiseen sekä neljänteen kysymykseen.

Yhteenvetona voisi todeta kyselyn tuoneen tietoon, että säästäminen tai säästöjen omistaminen on nuorten keskuudessa hyvällä tasolla. Raha-asiat koetaan suhteellisen ahdistavana ja velkaantuminen taas koetaan pelottavaksi asiaksi. Tämän takia on merkittävää, että Suomen Lukiolaisten Liitto puhuu tästä aiheesta ja rikkoo olettamuksia. Rahojen riittämättömyyttä ja lainaamisen tarvetta taas esiintyy joissain määrin, mutta pidemmälle meneviä päätelmiä ei voi lähteä luotettavasti tekemään. Kyselylle ei annettu suurempaa osaa lopullisen työn ja raportin muodostamisessa ja menetelmissä, sillä julkaistu kanava ja kyselyn laajuus ei anna kuitenkaan riittävän luotettavia vastauksia. Täten on hyvä korostaa, että kysely oli nimenomaan erinomainen työtä tukeva osa-alue ja se tehtiin myös luomaan osallistavaa sisältöä toimeksiantajan sosiaaliseen mediaan.

5 Toimeksianto ja tuotos

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus eli tuotos toteutettiin toimeksiantona Suomen Lukiolaisten Liitolle. Liitto valikoitui kohteeksi, koska sillä on erinomainen alusta tavoittaa nuoria aikuisia laajalti koko Suomen alueelta ja on tärkeää, että lukiolaisia edustavalla liitolla on tarjota informaatiota velkaantumiseen liittyen. Tuotos (Liite 1) palautettiin Word-tiedostona ja se julkaistiin Liiton verkkosivuilla helmikuussa 2022. Tuotos asetettiin verkkosivuille lukiolaisoppaan yhdeksi ala-aiheeksi ja on löydettävissä Suomen Lukiolaisten Liiton kotisivuilta kohdasta Tietoa lukiolaiselle – Lukiolaisopas – Velkaantuminen. (Liite 2)

Tuotos on nähtävillä sisällöltään kokonaisuudessaan liitteestä 1. Tiivistetysti kerrottuna tuotos sisältää ensin johdannon, jonka jälkeen tulee tiivistetty neljän pääkohdan listaus siitä, miten velkaantumiselta voi välttyä. Tämän jälkeen tuotos siirtyy kertomaan hieman tarkemmin siitä, mitä velkaantuminen on, miten velkakierteeseen voi joutua sekä ohje- nuora, miten voi toimia, jos huomaa velkaantuvansa. Seuraavaksi kerrotaan, mikä on perintä, ulosotto ja maksuhäiriömerkintä. Lopuksi tuotoksesta löytyy tietoa lainojen koroista, mielen hyvinvoinnista sekä säästämisen tärkeydestä.

5.1 Toimeksiantaja Suomen Lukiolaisten Liitto

Suomen Lukiolaisten Liitto on Suomessa vuonna 1985 perustettu lukiolaisten oma järjestö. Liittoon kuuluu noin 50 000 jäsentä, tehden liitosta Suomen suurimman vapaaehtoiseen jäsenyyteen perustuvan opiskelijajärjestön. Liiton päätehtävä on toimia lukiolaisten edunvalvojana niin paikallisesti kuin valtakunnallisestikin. Edunvalvonnan ohella Liitto järjestää tapahtumia ja koulutuksia. (Suomen Lukiolaisten Liitto s.a.) Liitolla on laajalle ulottuva näkyvyys Suomessa lukiolaisten joukossa ja on tärkeää, että Liitto tarjoaa omissa kanavissaan jäsenilleen ajankohtaista ja kohderyhmälleen merkittävää tietoa.

Suomen Lukiolaisten Liitolla oli syksyllä 2021 kehitteillä helmikuussa 2022 julkaistu Pikatippi-niminen kampanja, jonka tarkoituksena on jakaa nuorille tietoa työnteosta ja tienämisestä, opiskelijan tuista sekä säästämisestä ja sijoittamisesta. Kampanja on näkyvä sosiaalisessa mediassa. Teemat kampanjalle oltiin hyväonnisesti suunniteltu Liiton toimesta jo ennen toimeksiannon hakemista ja teemat olivat yhteensopivat opinnäytetyön aiheen kanssa. Tuotos toi erinomaisen täydennyksen jo valmiiksi suunniteltuun kampanjaan, kun kampanjaan saatiin lisättyä uusi osa-alue velkaantumiseen liittyen.

5.2 Tavoitteet

Tuotoksen päätavoitteena on ennaltaehkäistä ylivelkaantumista niin, että nuoria lukiolaisia informoimalla saisi mahdollisesti tulevaisuudessa tapahtuvan ylivelkaantumisen vähenty-
mään. Päätavoitetta tukee se, että tuotoksen myötä pyritään saamaan nuoret ymmärtä-
mään omien varojen puitteissa elämisen tärkeys ja velkakierteen seuraukset. Tavoitteena
yksinkertaisesti siis olisi, että tuotoksen lukiessa nuorella jää mieleen, esimerkiksi miten
tunnistaa velkaantuminen tai miten toimia vaikeassa tilanteessa. Tiedon yhteen tuominen
ja nimenomaan lukioikäisille suunnattuun kieliasuun muotoiltuna on tarkoitus tukea tavoit-
teita.

Konkreettisemmin tavoite pyritään toteuttamaan siten, että Suomen Lukiolaisten Liiton si-
vuille saatiin julkaistua infopaketti, johon on kerätty kaikki tarvittava tieto tekstimuodossa
velkaantumiseen liittyen. Oli nuorella sitten mitä tahansa mielensä päällä velkaantumi-
seen, sen seurauksiin tai siitä selviämiseen liittyen, pyrkii tuotos vastaamaan nuoren huo-
lenaiheisiin helposti ymmärrettävällä tavalla. Tuotokseen on tiivistetty monipuolisesti tär-
keää tietoa eri lähteistä, eikä lukijan tarvitse lähteä etsimään vaikeasti ymmärrettävää tie-
toa monista eri lähteistä internetistä. Velkaantumiseen liittyvää tietoa on paljon saatavilla
internetissä, mutta nuorten tiedonhakutaidot tai itseohjautuvuus asioissa ei monen koh-
dalla ole sillä tasolla, että tietoa osattaisiin oma-aloitteisesti etsiä aina ajoissa.

5.3 Kohderyhmä ja rajaukset

Tuotoksen kohderyhmä on nuoret lukioikäiset henkilöt. Tuotoksen kohderyhmä valittiin
tarkoituksenmukaisesti niin, että tärkeää informaatiota saataisiin sellaisille tahoille, joita
informoimalla velkaantumisasihmistä voidaan tulevaisuudessa nimenomaisesti ennaltaeh-
käistä. Suomen Lukiolaisten Liiton jäsenten ollessa suurin kohderyhmä tuotokselle, on työ
helppo kohdistaa kohderyhmälle. Työ ja toimeksiantaja suunniteltiin niin, että tuotoksen
jakamisen ja kohdistamisen kanssa ei tulisi haasteita tai jäisi sellaisille epämääräisille tai
merkityksettömille sivuille, joissa se ei tavoittaisi oikeaa kohderyhmää. Suomen Lukiolais-
ten Liitolla on omat kanavat, joista merkittävin tämän työn yhteydessä on verkkosivut sekä
sosiaalisen median alusta Instagram. Täten yksi taho pystyi jakamaan suoraan tuotoksen
kohderyhmälle.

Suomen Lukiolaisten Liiton kotisivuilla tarjotaan jo tietoa yleisesti taloudenhallintaan liit-
tyen, joten tämä tuotos rajattiin käsittelemään vain velkaantumista eikä muita raha-asioita,
kuten tuloja tai tukia. Velkaantumisasihmien sisällä taas tarkastelukohteena on pääasiassa
korkeakorkoisten vakuudettomien lainojen aiheuttama velkakierre, ei esimerkiksi ylisuu-
rien vakuudellisten asuntolainojen aiheuttama velkataakka.

5.4 Arvo toimeksiantajalle

Toimeksiantaja saa tuotoksen myötä rajattuun ja tärkeään aihealueeseen keskittyvän, asiantuntevan ja tarkkaan harkitun tietopaketin omille verkkosivuilleen. Tuotos on lisäksi erinomainen täydennys Liiton omaan Pikatippi-kampanjaan. Opinnäytetyön tuotoksen aihe eli velkaantuminen on yhteiskunnallisesti puhuttava aihe, joten on merkittävää, että Suomen Lukiolaisten Liitto tarjoaa omissa kanavissaan informaatiota jäsenilleen ja kohderyhmilleen aiheeseen liittyen. Tämä tuo vastuullista roolia Liitolle sekä vahvistaa heitä lukiolaisten edunvalvojana.

Tuotoksen sisältöä Suomen Lukiolaisten liitto on päässyt hyödyntämään nettisivujen lisäksi sosiaalisen median alustassa Instagramissa (Liite 3; Liite 4). Liitto on myös lisännyt suoran linkin oman Instagraminsa etusivulle, jotta jäsenillä olisi mahdollisimman helppo pääsy tähän velkaantumistietopakettiin.

Toimeksiantajan kanssa oli puhe siitä, miten lukion opetussuunnitelmassa ei opeteta nuorille aikuisille riittävästi tärkeitä talouden hallinnan teemoja kuten kotivakuutus, laskujen maksaminen, verokortti, Kelan tuet ja lainan ottaminen. Tämän opinnäytetyön tuotos on yksi pieni askel eteenpäin oikeaan suuntaan, eli opettamaan nuoria, miten omaa taloutta kannattaa hallita.

5.5 Prosessi ja toteutus

Yhteistyö aloitettiin syyskuussa 2021 Suomen Lukiolaisten Liitolle tehdyn sähköpostiyhteydenoton myötä. Prosessi aloitettiin kahdella etäpalaverilla yhdessä Suomen Lukiolaisten Liiton viestinnän asiantuntijan, sosiaalipoliittisen asiantuntijan ja tapahtuma- ja jäsenpalvelusihteerin kanssa. Etäpalaverit käytiin Teams-alustan välityksellä ja niissä keskusteltiin Liiton Pikatippi-kampanjan sisällöstä, rakenteesta ja tavoitteista sekä määriteltiin raamit tuotokselle. Toimeksiantajan kanssa lähdettiin yhdessä miettimään, miten toimeksianton saisi sovitettua niin, että se hyödyttäisi kampanjaa ja toimeksianto saikin toteutusmuotonsa kampanjan tarpeiden mukaisesti. Tuotoksen eli tietopaketin ensimmäinen varsinainen palautus Liitolle oli marraskuun 2021 lopussa ja tietopaketin viimeiseen muotoon hiominen jatkui helmikuuhun 2022. Toimeksiantajan kanssa sovittiin parhaan toteutustavan olevan tekstimuodossa oleva tietopaketti, joka lisätään helmikuussa 2022 Liiton nettisivuille ja tekstiä voi hyödyntää myös esimerkiksi Liiton sosiaalisessa mediassa Instagram-julkaisuiden yhteydessä. Välipalautukset kuin myös lopullinen palautus Suomen Lukiolaisten Liitolle tehtiin Word-tiedoston muodossa. Kuvasta 21 näkyy yllä avattu tuotoksen prosessi ja aikataulu kuvana.

Kuva 21. Tuotoksen eteneminen

5.5.1 Tuotoksen lähdemerkinnät

Toimeksiantajan kanssa keskusteltiin heidän toiveistaan tuotoksen lähdeviittauksiin liittyen ja kysyttiin myös apua, miten niiden kanssa olisi hyvä toimia. Lähteiden suhteen sovittiin, että tuotoksen tekstiin ei erikseen merkitä lähteitä opinnäytetyön raportin lähdeviittausten tapaan, jotta julkaisuasu on kohderyhmälle eli lukiolaisille mahdollisimman helppolukuisen. Tietolähteitä laitettiin upotettuina linkkeinä tekstiin lukijoille nähtäväksi. Tuotoksen palautuksen yhteydessä toimeksiantajalle annettiin luettelo käytetyistä lähteistä ja myös tieto siitä, että lopullisessa tuotosta koskevassa raportissa eli tässä raportissa tulee olemaan lähdeluettelo.

5.6 Tuotoksen hyödynnettävyys ja hyödyn mitattavuus

Tuotoksen hyödynnettävyys näkyi siten, että tuotos pystyttiin julkaisemaan heti helmikuussa palautuksen jälkeen sellaisenaan suoraan toimeksiantajan verkkosivuille, eli tuotos pääsi suoraan sille tarkoitettuun käyttöön. Tuotoksen sisältöä hyödynnettiin myös samaan aikaan toimeksiantajan sosiaalisessa mediassa, joten konkreettinen hyöty tuli myös tätä kautta heti käyttöön. Liiton sosiaalisen median kanavaan Instagramiin julkaistussa kuvassa (Liite 4) oli tiivistettynä velkaantumisoppaan eli tuotoksen pääsanoma.

Toimeksiantajalta palautetta kysyttäessä toimeksiantaja totesi tuotoksen ja sen myötä kerätyn tiedon olevan hyödyllinen myös liiton oman työn tukena. Tämä olikin yksi työn tavoitteista, eli tarjota toimeksiantajalle parempia valmiuksia toimia lukiolaisten edunvalvojana ja tuoda tietoa helposti heille käytettäväksi.

Tuotoksen hyötyä kohderyhmälle sen tavoitteen saavuttamiseksi on jokseenkin haastavaa mitata tässä hetkessä. Päättävöitteena on saada nuorten sekä myöhemmän iän velkaantumista ennaltaehkäistyä. Tuotoksen päättävöitteen onnistuessa ero näkyy vasta tulevaisuudessa ja hyvin pieninä lukuina, kun velkaantumisen suuntaa katsotaan koko Suomen laajuudella. Mikäli edes yksi nuori lukee tuotoksen eli velkaantumisoppaan tai joitakin osia siitä ja täten saa apua velkaantumistilanteeseensa tai välttää velkaantumisen kokonaan, on työn tavoite jo pieniltä osin onnistunut.

Numeromääräisesti hyötyä ja tavoitettavuutta pystyi maaliskuuhun 2022 mennessä arvioimaan jonkin verran. Toimeksiantajalta kysyttäessä vastauksena tuli seuraavaa. Itse verkkosivuilla kävijöitä on kuukauden aikana ollut vähänlaisesti. Tähän saattaa vaikuttaa meillä olleet ylioppilaskirjoitukset. Sosiaalisen median puolella tuotoksen pohjalta tehdyt julkaisut tavoittivat taas hyvin seuraajia. Liiton Instagramissa julkaistu kuva keräsi näyttökertoja noin 5500 kappaletta. Instagramissa julkaistut tarinat tavoittivat 3000 henkilöä 24 tunnin aikana. Tietoa oli löytänyt niin nykyiset Liiton seuraajat kuin myös uudet tilit. Liitto oli saanut sosiaalisen median kautta paljon hyvää palautetta, josta suurin osa oli kiitosta tiedon jakamisesta.

5.7 Palaute toimeksiantajalta ja kohderyhmän kommentteja

Toimeksiantajalta pyydettiin palautetta opinnäytetyöprosessiin liittyen sähköpostitse maaliskuussa 2022. Palautteena tuli seuraavaa. ”Meidän näkökulmastamme prosessi sujui erittäin joustavasti ja vaivattomasti. Olemme erittäin tyytyväisiä ja kiitollisia, että päätit toteuttaa opinnäytetyösi meille Lukiolaisille. Tämä velkaantumiseen liittyvän tiedon lisääminen ennaltaehkäisee varmasti useiden nuorien tulevia rahahaasteita. Olit tosi oma-aloitteinen ja pysyit hienosti laatimassasi aikataulussa. Yhteistyö kanssasi oli oikein mukavaa!”

Kommentteja tai palautetta kohderyhmältä ei kysytty suoraan mitään kanavaa pitkin. Muutamia vapaita kommentteja kuitenkin tuli, jotka saatiin tietoon tähän raporttiin. Suomen Lukiolaisten Liiton julkaiseman Instagram-kyselyn (Liite 3) yhteydessä tuli yksityisviestillä seuraavia kommentteja. ”Hyvä ja tärkeä aihe!”, ”Huijasitte mua. Luulin et tää oli meemi mut sen sijaan opin jotain” ja ”Velkaantuminen tietyin osin myös hyvästä riippuu minkälaista ja mistäse syntyy..?” Viimeisimmän kommentin myötä tuotos sai uuden tekstikappaleen, jossa kerrottiin velkaa olevan monenlaista ja miten esimerkiksi opintolaina ja asuntolaina eroaa vakuudettomista kulutuslainoista.

Suomen Lukiolaisten Liiton julkaisemaan Instagram-kuvaan (Liite 4) tuli kaksi kommenttia. ”Hyvä, että jaatte tietoa! Minulle kertyi 30 000 € osamaksuja ja pikavippejä, niistäkin selviää. Puhumista ei kannata vältellä.” ja ”Listan jatkoksi vielä yksi vinkki: älä tuhlaa rahojasi kaupallisiin valmennuskursseihin.”.

5.8 Epäkohtia

Työn yksi epäkohta on se, että tuotoksen kohderyhmä rajautuu lukiossa opiskeleviin nuoriin. Teoriaosuuden ensimmäisessä pääluvussa esiteltiin nuorten velkaantumista. Itlan toteuttaman tutkimuksen mukaan ammattikoulun käyneet henkilöt ovat suuremmissa riskissä saada maksuhäiriömerkintä nuorena aikuisiässä kuin lukion käyneet nuoret. Nuoret aikuiset, jotka eivät ole käyneet lukiota eivätkä ammattikoulua, ainoastaan peruskoulun, ovat taas sitäkin suuremmissa riskissä saada maksuhäiriömerkintä. Erilaiset ehkäisevät ja tukevat toimet olisi tärkeää kohdistaa kanaviin tai palveluihin, jossa tieto tavoittaisi nämä ryhmät. (Itla 2021.) Nyt tietty kohderyhmä eli ammattikoululaiset ja peruskoulun käyneet, jotka tarvitsisivat enemmän tätä tärkeää tietoa, jäävät tiedon ulkopuolelle. Tärkeää tietoa velkaantumisesta tulisi saada tehokkaasti myös nimenomaan jo valmiiksi riskimmässä asemassa oleville nuorille. Jatkotyöehdotuksena onkin siis vastaava tuotos, mutta sellaista kanavaa pitkin, että tieto tavoittaa ammattikoulussa tai peruskoulussa opiskelevat ja täten kattaisi vieläkin suuremman osan suomalaisista nuorista.

Työn yksi suurin haaste päätyi olemaan työn tavoitteen lopullisen onnistuvuuden mittaaminen. On kuitenkin hyvä todeta, että opinnäytetöitä on paljon erilaisia, ne palvelevat eri tarkoituksia ja se, että tuotoksen tavoitteen onnistumista ei pysty esimerkiksi numeroilla heti mittaamaan ei tarkoita, etteikö työ olisi toimeksiantajalleen hyödyllinen. Tuotoksen hyödyn toimeksiantajalle pystyi selvittämään jo opinnäytetyöprosessin aikana, mutta työn päätavoitteen saavuttamista jäädään seuraamaan pidemmälle tulevaisuuteen.

6 Pohdinta

Viimeiseksi opinnäytetyö päätetään pohtimalla koko opinnäytetyöprosessia. Prosessi kokonaisuudessaan eteni luontevasti, kun tietoperustaa rakennettiin ensin alustavasti, jonka jälkeen tuotos tehtiin tietoperustaan pohjautuen ja viimeisemmäksi raportti rakennettiin pohjautuen niin tuotokseen, tuotoksen tekemisen prosessiin kuin myös alustavasti kerättyyn tietoperustaan. Opinnäytetyön loppuun saattaminen oli tämän myötä hallittavissa ollut selkeä kokonaisuus, jonka aikana oli jatkuvasti selvää, mikä seuraava askel työn edistämiseksi on.

Opinnäytetyöprosessin aikana tuli huomattua, miten laajasti velkaantumisen kirjotetaan. Työstä olisi saanut valtavan laajan, jos niin olisi halunnut. Työn kannalta vain merkittävimmän tiedon vaaliminen oli oman kokemukseni mukaan haastavaa. Esimerkiksi asuntolainavelkaisuuteen liittyen löytyi suuri määrä hyviä lähteitä ja välillä oli haastavaa vetää rajaviiva sen kanssa, mitä tähän työhön kannattaa sisällyttää ja mitä ei. Vielä työn loppuvaiheillakin tuli jatkuvasti vastaan mielenkiintoisia lakiehdotuksia tai tuoreita artikkeleita erityisesti asuntolainavelkaantumiseen ja sen ratkaisuihin liittyen. Haasteita tuotti tiedon priorisointi ja seulominen tähän työhön. Tätä työtä ei voinut laajentaa käsittämään koko Suomen velkakantaa niiltä osin, kuin olisi halunnut, vaan oli pysyttävä rajauksessa ja nimenomaan siinä, että työ lähti liikkeelle nuorten velkaantumisen ennaltaehkäisemisestä.

Oma erillinen opinnäytetyö olisi mahdollista toteuttaa asuntolainaveloista Suomessa ja esimerkiksi velkaantumisen tulevaisuudesta. Jatkotyöehdotuksia olisi myös esimerkiksi tarkastella taloyhtiölainojen määrän kasvua kotitalouksien veloista. Yksi kiinnostava vastakohta olisi myös tarkastella, ovatko kotitaloudet vastapainona velkaantumisen keräytäneet taas säästöjä ja muuta omaisuutta kuluneiden vuosien aikana.

Yksi merkittävä asia, jota tietoperustan ja yleisesti ottaen tiedon haaliminen opetti, on lähdekriittisyys. Erilaisia lähteitä tutkittaessa oli opettavaista joutua selvittämään itselleen, mistä tieto on oikeasti kotoisin tai kuka henkilö on äänessä. Esimerkiksi esiteltäviin lakimuutoksiin liittyen löytyi paljon uutisia, mutta näissä tuli olla tarkkana, mainittiinko uutisessa tiedon oikea lähde. Jos lähde tai tietoa kertovaa henkilöä ei löytynyt selkeästi, en kokenut lähteen olevan hyvä tähän työhön.

Kuvasta 22 voi nähdä opinnäytetyöprosessin aikataulun alusta loppuun, sen alkaessa elokuun lopulla 2021 ja saaden vihdoinkin päätöksen huhtikuussa 2022. Kuva sisältää työvaiheet opinnäytetyön aloituksesta tietoperustan keräämiseen, tuotoksen valmiiksi saattamiseen ja lopuksi raportin kirjoittamiseen. Aikataulutuksen osalta itse tuotos eteni sovituksessa

aikataulussa ja alustava palautus sekä viimeistelty palautus tehtiin molemmat toimeksiantajan toiveen ja sovitun mukaisesti. Tietoperustan etsiminen sekä raporttiosuuden kirjoittaminen edistyi loogisessa järjestyksessä läpi opinnäytetyöprosessin ja toimeksiantajaa ei tullut, mutta huolellinen työnjälki vaati odotettua pidempää työstöaikaa itse raportille ja sen lopulliselle palautukselle. Raportin oli määrä valmistua alun perin aiemmin keväällä 2022, mutta itse työn tekijänä en koe viivästyksen olevan merkittävä negatiivinen tekijä koko prosessin kannalta. Punainen lanka ei missään kohtaa kadonnut työtä edistettäessä ja tämä onkin yksi asia, johon jälkikäteen voi olla tyytyväinen.

Kuva 22. Opinnäytetyöprosessin eteneminen

Raportin tietoperustan keräämisen sekä esittelyn jälkeen tuotoksen aiheen voi todeta ajankohtaiseksi ja erityisesti ajankohtaisuuden myötä myös tarpeelliseksi. Tätä tukee esimerkiksi teoriaosuuden ensimmäisessä pääluvussa avatut huomiot siitä, miten paljon ratkaisuja velkaantumisen vähentämiseksi on suunniteltu tai toteutettu. Ongelma on todellinen, kun Suomen sääntelyllä yritetään puuttua sen ratkaisemiseen.

Itse tuotoksesta rakentui niin toimeksiantajan kuin myös omia tavoitteita vastaava kokonaisuus, joka sisälsi kattavasti ja selkeästi tärkeimmät tiedot velkaantumiseen liittyen. Lopputulos on eheä ja sen työstämiseen käytettiin paljon harkintaa ja viimeistelystä. Tuotoksesta tuli sopivan pituinen siten, että se sisältää kaiken tarvittavan tiedon, mutta kuitenkin sen verran pintapuolisesti, että vain tärkein informaatio on kerätty yhteen. Tärkeä informaatio on määritelty sen mukaan, mitä tietoperustaa etsiessä osoittautui eri lähteiden mukaan merkittävimmiksi asioiksi. Tarvittava tieto on taas tässä määritelty sen mukaan, mitä

tietoa nuoren voidaan tulkita tarvitsevan ensikädessä, jos on itse velkaantunut tai vaarassa velkaantua. Jos tuotos olisi pidempi, olisi tieto herkästi vaikeammin ymmärrettävää ja lukijan olisi vaikea hahmottaa tärkeimmät neuvot.

Osalta työhön oli myös mahdollista soveltaa erinomaisesti omaa osaamista, sillä velkaantumisen ymmärtäminen ja sen tosielämässä näkeminen auttoi hahmottamaan kokonaisuutta. Aihetta oli mielekästä ja motivoivaa lähestyä, kun se kiehtoi jo valmiiksi. Osittain haastavuutta toi se, että omaa, jo valmiiksi työelämässä saatua tietoa meinasin helposti alkaa soveltamaan tähän työhön. Onneksi kaikkeen tietoon löytyi myös luotettavia lähteitä, joiden varaan tiedon pystyi kirjoittamaan.

Suomen Lukiolaisten Liitto pystyi hyödyntämään tuotoksen myötä tehtyä sisältöä niin omilla verkkosivuillaan, kuin myös sosiaalisessa mediassa. Liitolla on mahdollisuus hyödyntää sisältöä myös jatkossa, esimerkiksi nostoilla sosiaalisessa mediassa. Instagramissa toteutettu kysely ja julkaistu asiasisältö loi osallistavuutta tilin seuraajille sekä täydensi Liiton viestinnän sisältöä tuoden lisää tietoa seuraajille. Toimeksiantajalta saatu palaute oli hyvää. Tähän kokonaisuuteen voi täten olla tyytyväinen.

6.1 Työn luotettavuus

Työn luotettavuuden näkökulma otettiin mukaan tähän raporttiin, sillä tuotoksen tavoite perustuu tietoperustassa näytettyihin syihin. Lisäksi tuotos perustuu tietoperustaan. Opinnäytetyön tietoperustaan käytettiin laajasti eri lähteitä aihealueen merkittäviltä ja suoraan tietoa tuottavilta tahoilta. Kustakin käytetystä lähteestä löytyi tieto, mihin fakta pohjautuu. Lähteiden kanssa ristiriidassa olevaa tietoa ei opinnäytetyöprosessin aikana löytynyt ja mikäli olisi löytynyt, olisi se tuotu tässä raportissa esille. Sekundäärisiä tai vuosimääräisesti vanhoja lähteitä ei tarvinnut yhtä poikkeusta lukuun ottamatta käyttää. Muutamissa lähteissä, kuten Valtiovarainministeriön selvityksessä sekä Itlan tutkimuksessa oli ristiinviittauksia työn muihin lähteisiin, joka toi varmuutta, että aihealueen faktatieto linkittyy toinen toisiinsa. Aihevalinta oli myös sen osalta hyvin onnistunut, että aiheesta löytyi paljon asiantuntijatahojen hyvin ajankohtaisia artikkeleita sekä tilastoja. Uusia lähteitä tuli vastaan myös kesken opinnäytetyöprosessin, joka toi varmuutta yhä lisää aiheen ajankohtaisuudesta ja tärkeydestä. Opinnäytetyön lähteissä yhtenä puutteena on se, ettei kirjoja käytetty lähteenä, joka olisi osaltaan monipuolistanut lähdeluetteloja. Tämän syynä on erityisesti se, että työn teoriaosuus käsittelee hyvin tuoreita tietoja, joista suuri osa asettuu jopa vain muutamalle viimeiselle vuodelle. Tulkitsin, että painettu kirjallisuus lähteenä ei ole ehtinyt mukaan velkaantumislmiöön riittävässä määrin, joten lähteinä käytettiin internetistä löytyviä lähteitä.

Kokonaisuudessaan työn tietoperustan voidaan arvioida olevan luotettava ja siihen pohjautuen myös tuotoksen voidaan arvioida olevan luotettava. Pieniä haasteita tuotti se, että ilmiönä velkaantuminen on hyvin moniulotteinen. Syy-seuraussuhteita on paljon ja työtä tehdessä tuli olla tarkkaavainen, että annettu tieto pysyisi selkeänä pakettina eikä ylimääräisiä asiasta poikkeamisia tulisi. Erityisesti tuotoksen tuottamisen aikana hyötyä oli omasta osaamisesta yksityishenkilöiden velkaantumiseen liittyen.

6.2 Oman oppimisen arviointi

Oma osaaminen velkaantumiseen liittyen oli jo suhteellisen hyvällä tasolla opinnäytetyön aihetta valitessa, johtuen työpaikasta henkilöasiakkaiden rahoituksen puolella. Opinnäytetyön tietoperustan etsiminen sekä tuotoksen kirjoittaminen oli erinomainen mahdollisuus lisätä laajempaa ja syvällisempää tietämystä velkaantumiseen liittyen, lisätä yhteistyötaitoja sekä taitoa tuottaa tietylle kohderyhmälle suunnattua tekstiä. Velkaantuminen aiheena on kiehtonut pitkän aikaa ja tämän työn loppuun saattaminen lisäsi mielenkiintoa aihetta kohtaan yhä enemmän. Koen saaneeni arvokasta tietoa myös omaa tulevaisuuttani ja rahanhallintaani varten. Koko opinnäytetyöprosessia voi kuvailla yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, joka antoi erinomaiset valmiudet myös tulevaisuudessa oma-aloitteisesti ohjata vastaavia prosessikokonaisuuksia.

Opinnäytetyön loppuun saattaminen vaati tarkkaa ajanhallintaa oman alan palkkatyön sekä erään yhdistyksen hallitusvastuun ohella. Koko raportin palauttaminen venyi hieman alkuperäisestä tavoitteesta. En kuitenkaan koe sitä epäonnistumisena, sillä työn raporttiosuuden tekeminen vei luultua pidemmän ajanjakson. Ainakin opin tulevaisuutta ajatellen vieläkin realistisempaa ajanhallintaa sen, että elämässä saattaa tulla myös muita työhön liittymättömiä tekijöitä, jotka osaltaan hidastavat työtä.

On kiehtovaa, että opinnäytetyöprosessin aikana sai paljon ymmärrystä velkaantumisesta kokonaisuutena ja sen vaikutuksista yhteiskuntaan. Olin nähnyt oman työn puolesta yksittäisten henkilöiden velkaantumistilanteita, mutta laajempi käsitys velkaantumisen mittavuudesta Suomessa puuttui. Myös nimenomaan nuorten elämässä näkyvä velkaantuminen ei ollut tuttu aihe entuudestaan.

Yhtenäisen tietoperustan luominen oli osittain hyvin haastavaa. Tietoa on paljon saatavilla ja tärkeimpien lähteiden etsiminen sekä yhteen selkeään muotoon tuominen vaati paljon aikaa eri lähteiden ja tekstin punnitsemisen parissa. Kun tietoa oli paljon saatavilla, tulee myös haastavammaksi punnita oman työn jälkeä, käytettyjä lähteitä sekä rajauksia. Oman näkemykseni mukaan onnistuin tässä kuitenkin suhteellisen hyvin haasteista huolimatta.

Koen, että opintoni ammattikorkeakoulussa on antanut hyvät valmiudet lähteä rakentamaan tätä viimeistä opinnäytetyötä, mutta suurin oppiminen tapahtui matkan varrella ja omaa tunnetta kuunnellen. Opintojen aikana ammattikorkeakoulussa on päässyt luomaan erilaisia esityksiä ja raportteja eri aiheista. Täten ei tuntunut vieraalta ajatukselta lähteä rakentamaan opinnäytetyötä.

Oma kokemus opinnäytetyöprosessista oli paljon odotettua mielekkäämpi. Kun valittu aihe kiehtoi ja motivoi, oli työtä innostavaa edistää yli puolen vuoden ajan. Tämä myös opetti sen, ettei aina tulisi uskoa ennako-olettamuksiin esimerkiksi työmäärään liittyen, vaan prosessista voi rakentaa juuri itselleen sopivan. Viimeiseksi voi todeta, että koen kehittyneeni valtavasti luotettavan tiedon etsijänä ja tulevaisuudessa tulee varmasti olemaan hyödyksi, miten tilanteessa kuin tilanteessa tiedon etsiminen tulee olemaan sujuvampaa. Opinnäytetyöprosessin kuuluu olla samalla oppimisprosessi ja sen koen tämän ehdottomasti olleen.

Lähteet

Duunitori 2019. Sirpa, 55, sortui pikavippeihin ja lopulta velkaa oli 35 000 euroa – taustalla ”hirveän tyypillinen tarina”. Luettavissa: <https://duunitori.fi/tyoelama/velkakierre-pikavipit>. Luettu: 20.10.2021.

Eduskunta 2022a. Kotitalouksien velkaantumisen rajoittaminen. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oi-keus/LATI/Sivut/kotitalouksien-velkaantumisen-rajoittaminen.aspx. Luettu: 13.4.2022.

Eduskunta 2022b. Toimenpideoikeus kuluttajaluottojen korkokaton tiukentamisesta. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/EduskuntaAloite/Documents/TPA_7+2022.pdf. Luettu: 11.3.2022.

Eduskunta 2022c. Valiokunnan mietintö LaVM 3/2022 vp HE 109/2021 vp. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Sivut/LaVM_3+2022.aspx. Luettu: 12.4.2022.

Euro ja Talous 2021a. Velkakatto ja asuntolainojen pituusrajoitus tarvitaan patoamaan rahoitusvakausriskejä. Luettavissa: <https://www.eurojatalous.fi/fi/2021/1/velkakatto-ja-asuntolainojen-pituusrajoitus-tarvitaan-patoamaan-rahoitusvakausriskeja/>. Luettu: 25.2.2022.

Euro ja Talous 2021b. Voimakkaasti velkaantuneiden taloudellinen tilanne vaihtelee Suomessa. Luettavissa: <https://www.eurojatalous.fi/fi/2021/artikkelit/voimakkaasti-velkaantuneiden-taloudellinen-tilanne-vaihtelee-suomessa/>. Luettu: 28.11.2021.

Helsingin Sanomat 2022. Jenna Mäkelällä on ulosotossa 250 000 euron velat, joita hän ei pysty koskaan maksamaan – Ylivelkaantuneisuus aiheuttaa pahoja kannustinloukkuja. Luettavissa: <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000008612049.html>. Luettu: 29.3.2022.

Intrum s.a. Perinnän vaiheet. Luettavissa: <https://www.intrum.fi/fi/asiakaspalvelu/vinkit-ja-neuvot/perinnan-vaiheet/>. Luettu: 21.10.2021.

Intrum 2022. Suomalaisten kuluttajien vaikea velkaantuminen 2019–2021. Luettavissa: https://www.intrum.fi/media/zx0mvti1/intrum_vaikea_velkaantuminen_tulokset.pdf. Luettu: 29.3.2022.

Itla 2021. Tutkimus: Nuorten maksuhäiriömerkintöjen taustalla useita kuormittavia tekijöitä. Luettavissa: <https://itla.fi/tutkimus-nuorten-maksuhairiomerkin-tojen-taustalla-useita-kuormittavia-tekijoi-ta/>. Luettu: 21.1.2022.

KKV 2021. Hyvä perintätapa kuluttajaperinnässä. Luettavissa: <https://www.kkv.fi/kuluttaja-asiat/tietoa-ja-ohjeita-yrityksille/kuluttaja-asiemiehen-linjaukset/hyva-perintatapa-kuluttaja-perinnassa/#5.2>. Luettu: 29.11.2021.

KKV 2022. Perintäkulut ja perinnän eteneminen. Luettavissa: <https://www.kkv.fi/Tietoa-ja-ohjeita/Maksut-laskut-perinta/perinta/perintakulut-ja-perinnan-eteneminen/>. Luettu: 29.11.2021.

Kuluttajaliitto s.a.a. Velkaopas. Luettavissa: <https://www.kuluttajaliitto.fi/materiaalit/velkaopas/>. Luettu: 12.4.2022.

Kuluttajaliitto s.a.b. Miten vuodenvaihde 2020–2021 vaikuttaa lainojen korkokattoon? Luettavissa: <https://www.kuluttajaliitto.fi/materiaalit/miten-vuodenvaihde-vaikuttaa-lainojen-korkokattoon/>. Luettu: 11.3.2022.

Kuluttajansuojalaki 20.1.1978/38.

Kontio Perintä s.a. Perinnän vaiheet ja perintäkulut. Luettavissa: <https://www.kontioperia.fi/perinnan-vaiheet-ja-perintakulut>. Luettu: 29.10.2021.

Lowell 2020. Suomalaisten perinnässä oleva velkamäärä pomppasi ennätyslukemiin. Luettavissa: <https://www.lowell.fi/lowell/uutiset-tiedotteet/news/suomalaisten-perinnassa-oleva-velkamaara-pomppasi-ennatyslukemiin/>. Luettu: 17.4.2022.

Suomen asiakastieto 2017. Maksuhäiriö hankaloittaa arkea. Luettavissa: <https://www.asiakastieto.fi/web/fi/asiakastieto-media/blogit/maksuhairio-hankaloittaa-arkea.html>. Luettu: 7.10.2021.

Suomen asiakastieto 2021a. Maksuhäiriötilastot 1-9/2021. Luettavissa: <https://www.epressi.com/media/userfiles/123829/1633503171/asiakastieto-maksuhairiotilasto-q3-2021.pdf>. Luettu: 29.11.2021.

Suomen asiakastieto 2021b. Datakatsaus: Maksuhäiriötilastot 2020. Luettavissa: <https://www.asiakastieto.fi/web/fi/asiakastieto-media/uutiset/datakatsaus-maksuhairiotilastot-2020.html>. Luettu: 29.11.2021

Suomen asiakastieto 2021c. Maksuhäiriöiset henkilöt eri ikäluokissa 30.6.2021. Luettavissa: <https://www.epressi.com/media/userfiles/123829/1625199758/asiakastieto-maksuhairiotilasto-q2-2021.pdf>. Luettu: 4.10.2021.

Suomen asiakastieto 2021d. Nuorten maksuhäiriöt vähentyneet vuodesta 2013 lähtien. Luettavissa: <https://www.asiakastieto.fi/omatieto/fi/artikkelit/20211006101500>. Luettu: 29.11.2021.

Suomen asiakastieto 2021e. Kuluttajaluottoja hakevilla korkea riski ylivelkaantua. Luettavissa: <https://www.asiakastieto.fi/web/fi/asiakastieto-media/uutiset/kulutusluottoja-hakevilla-korkea-riski-ylivelkaantua-tiesitko-etta-positiivisen-luottotietorekisterin-tieto-on-jo-saavissa.html>. Luettu: 3.2.2022.

Suomen asiakastieto s.a. Positiiviset luottotiedot kuluttajaluottojen kyselyjärjestelmässä. Luettavissa: <https://www.asiakastieto.fi/web/fi/palvelut-yrityksille/positiivinen-tieto/positiiviset-luottotiedot-kuluttajaluottojen-kyselyjarjestelmassa.html>. Luettu: 3.2.2022.

Suomen lukiolaisten liitto s.a. Lukiolaisten liitto. Luettavissa: <https://lukio.fi/meista/lukiolaisten-liitto/>. Luettu: 21.3.2022.

Suomen pankki 2022. Kotitalouksien velkaantumisaste ja korkorasitus Suomessa. Luettavissa: https://www.suomenpankki.fi/fi/Tilastot/kuviopankki/rahoituksen-suhdannemittarit/yksityisen-sektorin-velkaantuneisuus-tai-velanhoitorasite/velkaantumisaste_ja_korkorasitus/. Luettu: 18.3.2022.

Takuusäätiö 2022a. Onko positiivisesta luottorekisteristä ihmeidentekijäksi? Luettavissa: <https://www.takuusaatio.fi/julkaisu/onko-positiivisesta-luottorekisterista-ihmeidentekijaksi/>. Luettu: 26.3.2022.

Takuusäätiö 2022b. Nuorten velkaongelmat näkyvät vahvasti Takuusäätiössä. Luettavissa: <https://www.takuusaatio.fi/julkaisu/nuorten-velkaongelmat-nakyvat-vahvasti-takuusaatiossa/>. Luettu: 29.3.2022.

Takuusäätiö s.a.a. Perintä eli velan vapaaehtoinen perintä. Luettavissa: <https://www.takuusaatio.fi/selviydy-veloistasi/perinnan-ja-ulosoton-eteneminen/perinta-eli-velan-vapaaehtoinen-perinta/>. Luettu: 25.11.2021.

Takuusäätiö s.a.b. Maksuhäiriömerkinnän kesto. Luettavissa: <https://www.takuusaatio.fi/selviydy-veloistasi/maksuhairiomerkinta/maksuhairiomerkinnan-kesto/>. Luettu: 7.10.2021.

Takuusäätiö s.a.c. Maksuhäiriömerkintä. Luettavissa: <https://www.takuusaatio.fi/selviydy-veloistasi/maksuhairiomerkinta/>. Luettu: 7.10.2021.

Takuusäätiö 2021a. Ihmiset velkaantuvat aiempaa enemmän muistakin kuin pikavipeistä. Luettavissa: <https://www.takuusaatio.fi/julkaisu/ihmiset-ylivelkaantuvat-aiempaa-enemman-muistakin-kuin-pikavipeista/>. Luettu: 4.10.2021.

Takuusäätiö 2021b. Rahaongelmat voivat pahimmillaan olla hengenvaarallisia. Luettavissa: <https://www.takuusaatio.fi/julkaisu/rahaongelmat-voivat-pahimmillaan-olla-hengenvaarallisia-itsemurha-ajatuksista-on-kuitenkin-turvallista-kysya/>. Luettu: 23.9.2021.

Takuusäätiö 2021c. Nuorilla eri lähtökohdat raha-asioiden hoitamiseen. Luettavissa: <https://www.takuusaatio.fi/julkaisu/nuorilla-on-eri-lahtokohdat-raha-asioiden-hoitamiseen-yha-useampi-nuori-hakee-apua-maksuvaikeuksiinsa/>. Luettu; 4.10.2021.

Takuusäätiö 2020. Murra häpeä. https://www.takuusaatio.fi/wp-content/uploads/2020/12/Takuusaatio_30vuotisjulkaisu_saavutettava.pdf. Luettu: 29.3.2022.

Tilastokeskus 2020. Kotitalouksien velat ja rahoitusvarallisuus – molemmat ovat kasvaneet 2020-luvulla. Luettavissa: <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2020/kotitalouksien-velat-ja-rahoitusvarallisuus-molemmat-ovat-kasvaneet-2000-luvulla/>. Luettu: 16.4.2022.

Ulosottolaitos 2022a. Ulosottohakemus. Luettavissa: <https://www.ulosottolaitos.fi/fi/index/tietoaulosotosta/tietoavelkojalle/ulosotonhakeminen.html>. Luettu: 28.3.2022.

Ulosottolaitos 2022b. Vuoden 2021 tilastot. Luettavissa: <https://www.ulosottolaitos.fi/fi/index/ulosottolaitos/julkaisutjaasiakirjat/tilastot.html>. Luettu: 17.3.2022.

Ulosottolaitos 2020. Mitä voidaan ulosmitata. Luettavissa: <https://www.ulosottolaitos.fi/fi/index/tietoaulosotosta/tietoavelalliselle/mitavoidaanulosmitata.html>. Luettu: 29.11.2021

Valtioneuvosto 2022. Työryhmä ehdottaa tiukennuksia kuluttajaluottojen sääntelyyn. Luettavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410853/tyoryhma-ehdottaa-tiukennuksia-kuluttajaluottojen-saantelyyn>. Luettu: 11.3.2022.

Valtioneuvoston julkaisuja 2019. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019. Helsinki. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161931/VN_2019_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu: 4.4.2022.

Valtiovarainministeriö 2019. Selvitys keinoista ehkäistä kotitalouksien liiallista velkaantumista. Helsinki. Luettavissa: <https://vm.fi/documents/10623/12504166/Selvitys+keinoista+ehkäistä+kotitalouksien+liiallista+velkaantumista.pdf/a9e402b4-f2f6-3cf6-e673-aff9692a6f25/Selvitys+keinoista+ehkäistä+kotitalouksien+liiallista+velkaantumista.pdf?version=1.0&t=1569918669000>. Luettu: 21.10.2021.

Yle 2021a. Suomen Pankki haluaa velkakaton. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11916187>. Luettu: 25.2.2022.

Yle 2021b. Osaa kulutusluoton ottaneista saattaa odottaa ikävä yllätys – väliaikaisen korkokaton voimassaolo päättyy. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-12068690>. Luettu: 11.3.2022.

Yle 2022. Maksuhäiriömerkinnät poistuvat jatkossa kuukauden kuluttua velan maksamisesta – pitkään valmisteltu lakiuudistus sai lopullisen hyväksynnän. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-12384319>. Luettu: 6.4.2022.

Liitteet

Liite 1. Tuotos

TUOTOS – Lukiolaisten opastaminen tulevaisuuden velkaantumisongelmien ennaltaehkäisemiseksi

Tekstin on kirjoittanut Ida von Boehm osana opinnäytetyöprosessia. (finanssitradenomin tutkinto, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu)

Hei lukiolainen, olis tärkeätä asiaa! Jokaisen, myös sun, kannattaa tietää mitä velkaantuminen on, mitkä asiat siihen voi johtaa, kuinka siihen kannattaa suhtautua ja mistä apua voi tarvittaessa löytää.

Velkaantuminen on Suomessa yleinen ilmiö, joka on ollut kasvussa pitkän aikaa. Rahavaikeuksien yleisyyden takia aiheesta onkin tärkeää puhua.

Miten voin huolehtia, etten velkaantuisi?

1. **Seuraa omia tuloja ja menoja.** On hyvä olla tietoinen, mistä rahaa tulee, mihin omat rahat menevät ja suhteuttaa ne keskenään. Näin pysyy mielenrauha oman talouden kanssa ja välttyy helpommin tilanteilta, joissa rahat tuntuvat loppuvan.
2. **Säästä rahaa sivuun.** Pienestäkin on järkevää lähteä liikkeelle. Oli kyseessä siten pieni tai suuri summa, jonka saa säästettyä, on säästöjen kerryttäminen aina järkevää. Säästämisen myötä on aina sivussa turvana vähän rahaa yllättäviä menoja varten.
3. **Harkitse aina tarkkaan lainan tai osamaksun ottamista.** Velkaantuminen alkaa lainan ottamisesta, eli ennen minkä tahansa lainan ottamista olisi hyvä kysyä itseltään mitä varten lainan ottaa ja pystyykö sen varmasti maksamaan takaisin. Tarkista aina lainan tai osamaksun todelliset kulut.
4. **Tarpeen tullen pyydä apua mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja matalalla kynnyksellä.** Mikäli huomaat, että olet velkaantunut, ei asiaa missään määrin tarvitse hävetä. Mitä aikaisemmin pyydät apua, sitä helpompi raha-asiat on järjestää kuntoon.

Velkaantuminen – mitä se on?

Velkaantuminen on tilanne, jossa lainaa on kertynyt henkilölle liian paljon suhteessa omiin tuloihin, lainaa tulee otettua toistuvasti lisää ja arjesta saattaa olla vaikea selvitä rahallisesti. Velkaantumisen kierre syntyy, mikäli yli omien varojen eläminen on jatkuvaa ja lainan ottaminen toistuvaa. Lainaa voi olla yhtäaikaaisesti esimerkiksi luottokorttien, pikavippien, asuntolainan, opintolainan ja autolainan muodossa ja velkaantumisen yksi piirre onkin, että voi samanaikaisesti olla montaa eri lainaa ja useasta eri paikasta.

Velkaantuneisuudelle ei ole yhtä tarkkaa määritelmää, vaan velkaantumista voi yksinkertaisuudessaan ajatella tilanteena, jossa itse kokee, että omat rahat eivät riitä lainojen maksamiseen sekä elämiseen. Velkaantumista on monenlaista ja se riittää, että kokee itse olevansa vaikeassa rahatilanteessa lainojen ja muiden menojen takia.

Tosielämän tarinoita velkaantumisesta löytyy lukuisia. Pääset tutustumaan tarkemmin erääseen ääripään esimerkkiin [tästä Iltalehden julkaisemasta jutusta](#).

Millä eri tavoilla velkakierteeseen voi joutua?

Eläminen jatkuvasti yli omien varojen

Velkaantuminen alkaa usein siitä, kun omat kuukausittaiset tulot eivät riitä menoihin. Jos jatkuvasti tulee käytettyä hieman liikaa rahaa ja joka kuukausi menoja on enemmän kuin tuloja, on riskialttiissa tilanteessa velkaantumisen suhteen. Kun omat rahat ovat lopussa, päätyy tällöin helposti lainaamaan rahaa muualta, jotta selviää taas hetken omista menoista; saa esimerkiksi tehtyä ostoksia tai maksettua laskuja.

Rahan lainaaminen johtaa helposti kierteeseen, jossa omat tulot eivät jatkossakaan riitä menoihin ja lainattua summaakaan ei pysty maksamaan takaisin. Tällöin tilanteen saattaa ratkaista lainaamalla jälleen rahaa muualta. Tällöin velkakierre on syntynyt, jos lainan ottaminen on toistuvaa ja lainaa ottaa nimenomaisesti vain sen takia, että rahat eivät muuten riitä.

Rahaa voi saada lainattua aluksi kavereilta tai läheisiltä. Usein velkaantuneilla on kertynyt lainaa myös useasta eri firmasta esimerkiksi pikavippien tai luottokorttien muodossa.

Elämän suuret muutokset

Nuoren elämässä tapahtuu paljon muutoksia. Esimerkiksi omaan kotiin muutto voi lisätä yllättäviä menoja ja epävakauttaa omaa rahatilannetta ainakin hetkellisesti.

On myös tilastollisesti yleistä, että elämässä tapahtuvat suuret muutokset, kuten työttömyys, sairastuminen tai avioero, aiheuttavat rahavaikeuksia ja johtavat velkaantumiseen. Tällaisten elämänmuutosten myötä oman talouden tulot saattavat vähentyä ja menot taas kasvaa yhtäkkisesti. Vaikka juuri nyt elämän tällaiset tilanteet eivät olisi ajankohtaisia, on aina hyvä ennakoita tulevaisuutta varten säästämällä rahaa ja pitämällä omasta taloudesta huolta.

Myös perhetaustalla, kuten vanhempien tulo- ja koulutustasolla on tutkitusti vaikutusta nuorten velkaantumiseen.

Osamaksut ovat myös lainaa

Jos ostaa isompia ostoksia, kuten esimerkiksi uuden puhelimen tai muuta elektroniikkaa, tarjotaan niihin helposti osamaksuja. On hyvä huomioida, että myös osamaksut ovat yhdenlaista velkaa, sillä ostosta ei maksa kerralla pois vaan on sitoutunut maksamaan osamaksuja monen kuukauden ajan. Jos osamaksuja kertyy useita, voivat monet muutaman kymppin maksut muodostaa yllättävän suuren summan kuukausittain. Osamaksujen kertyminen voikin hyvin olla yksi velkaantumiseen johtava syy.

Joskus osamaksujen ottaminen voi olla järkevää, jotta oma rahallinen tilanne pysyy tasaisempana eikä isoja ostoksia tarvitse maksaa kerralla, mutta osamaksujakin kannattaa ottaa omaa harkintaa käyttäen. **On fiksua myös aina tarkistaa, onko osamaksu kuluton vai maksaako se ylimääräistä ottaa lasku osamaksulla.**

Peliriippuvuuden aiheuttama velkaantuminen

Rahaa voi mennä netissä oleviin erilaisiin maksullisiin peleihin. Esimerkiksi nettikasinon tai online pelien pelaaminen voi muodostua peliriippuvuudeksi sekä yllättäen johtaa rahanvaikeuksiin, vaikka niiden pelaaminen saattaa aluksi tuntua harmittomalta ajanvietteeltä. Esimerkkejä löytyy paljon, joissa peliriippuvuus on johtanut talouden hallinnan menettämiseen. Peliriippuvuuden piirteitä ovat pakonomainen pelaamisen tarve ja rahan hallinnan menettäminen, jolloin peliriippuvaisilla on myös yleistä, että lainaa tulee otettua jatkuvasti pelaamista varten.

Peliriippuvuuteen löytyy hyvin apua monilta nettisivuilta ja mikäli havaitsee ongelmia pelaamisen hallinnassa, tulisi ongelma itse tiedostaa ja hakea siihen apua. Esimerkiksi sivulta [EHYT](#) sekä [Pelirajaton](#) saa tukea ja neuvoa peliongelmiin. Neuvonta on maksutonta ja nimettömänä asioiminen onnistuu.

Uskallanko sitten ottaa opintolainaa tai asuntolainaa?

On hyvä tiedostaa, että erilaisille lainoille on myös erilaisia käyttötarkoituksia. Esimerkiksi opintolainaa tarjotaan tukemaan nimenomaan opiskeluajan taloutta sekä mahdollistamaan opiskeluihin keskittymisen. [Opintolaina](#) on valtion takaamaa lainaa ja siinä on pieni korko, mikä tekee opintolainasta opiskelijalle turvallisen lainamuodon. Asuntolainan käyttötarkoitus taas nimensä mukaisesti on asunnon ostaminen.

Mikäli elämässä päätyy ottamaan jotakin lainaa, on hyvä tarkastella, ottaako lainaa sen takia, että omat rahat eivät riitä kuukausittain ja lainan käyttää arjen elämisen kuluihin, vai meneekö laina selkeään ja järkevään käyttötarkoitukseen. Toki on myös aina mahdollisuus, että esimerkiksi opintolaina tai asuntolaina johtaa ikävään taloudelliseen ahdinkoon, mikäli kokonaisuudessaan lainoja on liikaa suhteessa omaan maksukykyyn.

Pääpiirteittäin kuitenkin opinto-, tai asuntolainan ottamista ei tarvitse samalla tavalla vältellä velkaantumisen pelossa kuin muita elämiseen ja shoppailuun otettuja lainoja.

Miten toimin, jos huomaan velkaantuvani?

Ei hätää tai syytä panikoida – asia saadaan varmasti kuntoon. Et ole lainkaan ainoa, joka asian kanssa painii.

Toimi mahdollisimman ajoissa

Rahavaikeuksia ei ole tarvetta hävetä, vaan asiasta voi puhua avoimesti ja apua tulisi pyytää ajoissa – näin voi varmistaa, ettei tilanne mene pahemmaksi.

Velkaantumista kuvaillaan usein kuin syöksykierteeksi. Niin nuorten, kuin myös vanhempienkin keskuudessa on tavallista, että **omaan velkatilanteeseen puututaan liian myöhään**. Harva ymmärtää riittävän ajoissa keskeyttää lainan ottamisen vaan havahtuu tilanteeseen, jossa velkaa on jo omaan maksukykyyn nähden liian paljon ja asian korjaaminen on vaikeampaa. Onkin hyvin yleistä, että velkataakka ja rahavaikeudet kasaantuvat hiljattain jopa vuosien aikana, eikä yhtäkkiä muutamassa viikossa.

Koskaan ei ole liian aikaista tarttua omaan velkaantumiseen. Mieluummin aikaisin kuin liian myöhään!

Vältä ottamasta uutta lainaa

Uuden lainan ottaminen vaikeuttaa velkatilannetta. Ikävässä rahatilanteessa saattaa tuntua helpottavalta, että tilillä on taas hetken aikaa rahaa lainan ottamisen myötä, mutta lopupeleissä se ajaa vain syvemmälle velkakierteeseen. Lainattu raha täytyy aina maksaa jossain kohtaa pois.

Ongelmia yksittäisen laskun kanssa? Ole yhteydessä maksunsaajaan

Jos kyseessä on vaikeus maksaa yksittäinen lasku eräpäivään mennessä, on suositeltavaa aina ensikädessä olla yhteydessä siihen yritykseen tai tahoon, josta lasku on tullut. Tämä saattaa olla helpoin keino sopia maksuajan pidentämisestä ilman, että asiaa vie-dään muualle eteenpäin.

Pyydä apua ja neuvontaa pienellä kynnyksellä

Mikäli laskuja tai muuten rahahuolia on päässyt kertymään sen verran paljon, ettei tilan-netta enää hallitse itse, voi ottaa matalalla kynnyksellä yhteyttä esimerkiksi Takuusäätiön neuvontaan tai talous- ja velkaneuvontaan. Kyseisillä sivuilla voi asioida luottamukselli-sesti ja anonyymisti. Neuvonta on maksutonta ja toimii koko Suomessa.

Tilanteesta riippuen on myös lähtökohtaisesti järkevää kertoa asiasta omille vanhemmille tai muulle läheiselle.

Mikäli laskuja jää maksamatta, voi siitä seurata perintä ja ulosotto.

Mitä tarkoittaa perintä?

Jos laskua ei maksa, siirtää laskuttava yritys tai taho laskun perintäfirmalle, joka yrittää perintäkirjeiden avulla saada henkilöä maksamaan laskun. Perintä on siis useimmiten en-simmäinen askel, johon maksamaton lasku siirtyy. Perintäfirman tehtävänä on yrittää saada henkilö maksamaan myöhässä oleva lasku. Kun perintä lähettää maksuvaatimus-kirjeitä, on tällöin vielä hyvä mahdollisuus sopia laskun maksamisesta vapaaehtoisesti. Suomessa perintää hoitaa esimerkiksi Intrum ja Lowell.

Jos perinnän lähettämistä muistutuskirjeistä huolimatta laskua ei maksa, niin käräjäoikeus tekee yksipuolisen tuomion ja lasku siirtyy ulosottoon.

Laskun maksamatta jättäminen ja perintä tuo lisäkuluja velalliselle, sillä kukin maksumuis-tutus tai -vaatimus sekä perintä-, ja oikeusprosessi maksavat. Mahdollisia aiheutuvia ku-luja ovat esimerkiksi maksumuistutus 5 €, ensimmäinen maksuvaatimus 14 €-50 €, perin-täkuluja 51 €-210 € sekä oikeudenkäyntikulut 110 €-240 €. Myös viivästyskorkoa kasaan-tuu koko perinnän ajalta.

Miten perintä sitten käytännössä aikataulullisesti etenee, jos lasku jää maksamatta?

Mikäli laskua ei maksa, etenee perintäprosessi yleisimmin seuraavalla tavalla:

8. Ensin on laskun oikea eräpäivä.
9. Jos laskua ei maksa, **14 päivän** kuluttua alkuperäisestä eräpäivästä lähetetään ensimmäinen **maksumuistutus**.
10. Mikäli laskua ei yhäkään maksa, siirretään asia perintäfirman hoidettavaksi ja perintäfirma lähettää **14 päivän** kuluttua **maksuvaatimuksen eli perintäkirjeen**.
11. Jälleen **14 päivän** kuluttua, mikäli lasku on yhä maksamatta, lähetetään **toinen maksuvaatimus eli perintäkirje**.
12. Mikäli lasku on yhä maksamatta, lähettää käräjäoikeus tiedoksiannon **haasteesta**. Jos haasteeseen ei reagoi **14 päivän** kuluessa, käräjäoikeus antaa **yksipuolisen tuomion**.
13. Käräjäoikeuden tuomion myötä luottotietoihin lisätään maksuhäiriömerkintä ja itse lasku siirretään ulosottoon perittäväksi.
14. Jos velkaa ei maksa vapaaehtoisesti, niin laskun perimiseksi joudutaan ulosmittaamaan henkilön tuloja tai omaisuutta.

Mitä tarkoittaa ulosotto?

Ulosotto tarkoittaa lakiin perustuvaa laskun perintää eli sitä, että ulosotto voi ulosmitata henkilön tuloja (esim. palkkaa, eläkettä) tai arvokasta omaisuutta (esim. asunto, ajoneuvo), jotta lasku saadaan maksettua. Tämä on aina viimeinen keino saada velat takaisin, jos henkilö ei maksa laskua omasta tahdostaan.

Tiesitkö? Suomessa Ulosottolaitoksen ulosottovelallisten henkilöiden lukumäärä vuonna 2020 on ollut hieman yli 500 000 henkilöä. Itse ulosmittauksia tehtiin samana lukumääräisesti hieman reilu 890 000. Ulosottolaitoksen asiakasmäärä on jatkuvassa kasvussa. Pääset tutustumaan tilastoihin tarkemmin [tästä linkistä](#) sekä Ulosottolaitoksen nettisivuille [tästä linkistä](#).

Jotkut laskut ovat suoraan ulosottokelpoisia, eli velkoja saa siirtää ne suoraan ulosottoon ilman edellä kerrottua perinnän vaihetta. Tällaisia laskuja ovat esimerkiksi verot ja julkiset maksut.

Mikä on maksuhäiriömerkintä?

Maksuhäiriömerkintä tarkoittaa vakavaa maksun laiminlyöntiä. Maksuhäiriömerkintää ei voi saada ihan noin vain, vaan yleisimmin laskun tai velan täytyy olla maksamatta vähintään kaksi kuukautta, asiasta on ennen merkinnän saamista lähetetty useita muistutuksia ja lopulta lasku on siirretty perinnän kautta ulosottoon. Ei siis lähtökohtaisesti huolta, että maksuhäiriömerkinnän voisi saada vahingossa itse huomaamatta.

Maksuhäiriömerkintää sanotaan puhekielessä ”luottotietojen menettämiseksi”.

Maksuhäiriö on merkintä, joka rekisteröidään henkilön luottotietoihin. Henkilöasiakkaiden luottotietorekisteriä ylläpitää Suomen Asiakastieto.

Yksittäinen maksuhäiriömerkintä on voimassa vähintään kaksi vuotta. Vaikka velan mak-
saa pois, josta merkintä on tullut, ei itse merkintä poistu luottorekisteristä.

Tiesitkö? Noin kymmenesosalla 20-29-vuotiaista on maksuhäiriömerkintä. Nuorilla maksu-
häiriömerkinnät yleistyvät nopeasti täysi-ikäistymisen jälkeen.

Vuoden 2021 syyskuussa **maksuhäiriömerkintöjä oli 388 900 henkilöllä**. On yleistä,
että yhdellä henkilöllä on monta maksuhäiriömerkintää. Vuonna 2020 **uusia maksuhäi-
riömerkintöjä henkilöille tehtiin 1 823 600 kpl**. Mikäli olisi epävarma, ovatko omat luot-
totiedot kunnossa, on ne mahdollista tarkistaa [Suomen Asiakastiedon sivuilta](#). Maksuhäi-
riötilastoihin pääset tutustumaan tarkemmin [tämän \(2020\)](#) ja [tämän \(1-9/2021\)](#) linkin
kautta.

Miten maksuhäiriömerkintä voi vaikuttaa arkeeni?

Maksuhäiriömerkintä voi vaikeuttaa elämää monella eri tapaa. Maksuhäiriömerkintä voi-
daan huomioida kielteisenä tekijänä esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

- Uuden lainan tai luoton hakeminen
- Vuokra-asunnon hankkiminen
- Työpaikan hakeminen
- Sähkösovimuksen tai puhelinliittymän hankkiminen
- Vakuutuksen ottaminen

Mihin velkakierre voi johtaa?

Velkakierre voi ikävimmillään vaikuttaa kokonaisvaltaisesti elämänlaatuun ja vallata aja-
tukset monien vuosien ajaksi. Huolestuttavia esimerkkejä löytyy Suomesta paljon, jossa
henkilö on vuosien ajan kamppailut ahdistavien raha-asioiden kanssa, ottanut useita eri
lainoja, laskut ovat jääneet maksamatta ja läheisille on tullut valehdeltua omasta tilan-
teesta.

Rahaongelmilla on suora vaikutus oman mielen hyvinvointiin. Rahavaikeuksien on
todettu aiheuttavan ahdistuneisuuden, toivottomuuden ja häpeän tunnetta. Velkakier-
teessä olevan henkilön yksi vitsaus saattaa usein ollakin se, että läheisille joutuu valehte-
lemaan jatkuvasti, kun rahahuolia yrittää peitellä. Omista raha-asioista huolehtiminen läpi
elämän on siis jo pelkästään oman terveyden kannalta hyvin merkittävää.

Minkälaisia korkoja lainoissa voi olla?

Mikäli harkitset tai olet joskus harkinnut ottavasi helposti saatavaa lainaa esimerkiksi niin sanotuilta pikavippifirmoilta, kannattaa olla tietoinen lainan todellisesta hinnasta. Helppoissa pikavippilainoissa on iso korko, joka tarkoittaa käytännössä sitä, että takaisinmaksettava summa on huomattavasti suurempi kuin nostettu laina.

Seuraavaksi on kerätty muutama esimerkki erään lainanantajan sivuilta antamaan osviittaa siitä, paljonko lainan todellinen hinta voi olla.

Jos lainaa ottaa **1000 €** ja valitsee takaisinmaksuajaksi yhden vuoden, on lopullinen takaisinmaksettava summa korkojen jälkeen **1183 €**.

Jos lainaa ottaa **2000 €** ja valitsee takaisinmaksuajaksi 5 vuotta, on lopullinen takaisinmaksettava summa korkojen jälkeen **3130 €**.

Jos lainaa ottaa **3000 €** ja takaisinmaksuajaksi valitsee 3 vuotta, on lopullinen takaisinmaksettava summa korkojen jälkeen **3960 €**.

Säästämisen ja talouden hallinnan tärkeys

Merkittävin tekijä velkaantumisen välttämiseen on se, että läpi elämän on tietoinen omista tuloista ja menoista ja suhteuttaa ne niin, että omat rahat riittävät. Myös säästäminen on tärkeässä osassa ja olisikin tärkeää, että laittaisi joka kuukausi rahaa sivuun edes pienen summan. Pienistä summista kertyy vuosien varrella isotkin säästöt, jotka tarvittaessa auttavat, jos tulee yllättäviä isompia kustannuksia.

Yksi suositeltava konkreettinen keino on listata omat tulot ja menot ylös ja tutkia omaa kulutustaan: onko joitakin ostoksia tai menoja, jotka eivät ole ihan välttämättömiä? Meneekö yllättäen johonkin enemmän rahaa, kuin on tajunnut? Tulojen ja menojen listaamisen myötä on helpompi hahmottaa, mihin rahaa oikeasti menee, kuinka paljon ja tulisiko omaan kulutukseen tehdä muutoksia.

Monilla lukiolaisilla ensimmäiseen omaan kotiin muuttaminen saattaa olla ajankohtaista. Omilleen muuttamisen myötä arjen kulut lisääntyvät mm. vuokran, vakuutuksen, sähkön ja

ruokaostosten maksamisen myötä. Rahanhallinta muuttuvaisissa elämäntilanteissa on erityisen tärkeää ja omaa arkea helpottaa tässäkin tilanteessa tulojen ja menojen seuraaminen.

Liite 2. Tuotos Suomen Lukiolaisten Liiton verkkosivuilla

[Jäsenyys ja edut](#) ▾
 [Tietoa lukiolaiselle](#) ▾
 [Tapahtumat](#)
[Meistä](#) ▾
 [Lukiolle](#) ▾
 [Ajankohtaista](#)

Oikeudet, velvollisuudet ja epäkohtiin puuttuminen

Hyvinvointi

Yleistä lukiokoulutuksesta

Opiskelijoiden osallisuus

Opiskelu ja opetus

Ylioppilastutkinto

Korkeakoulujen opiskelijavalinnat

Toimeentulo

Velkaantuminen

Miten voin huolehtia, etten

ETUSIVU / LUKIOI@SODAS /
velkaantuminen

VELKAANTUMINEN

Hei lukiolainen, olis tärkeätä asiaa! Jokaisen, myös sun, kannattaa tietää mitä velkaantuminen on, mitkä asiat siihen voi johtaa, kuinka siihen kannattaa suhtautua ja mistä apua voi tarvittaessa löytää.

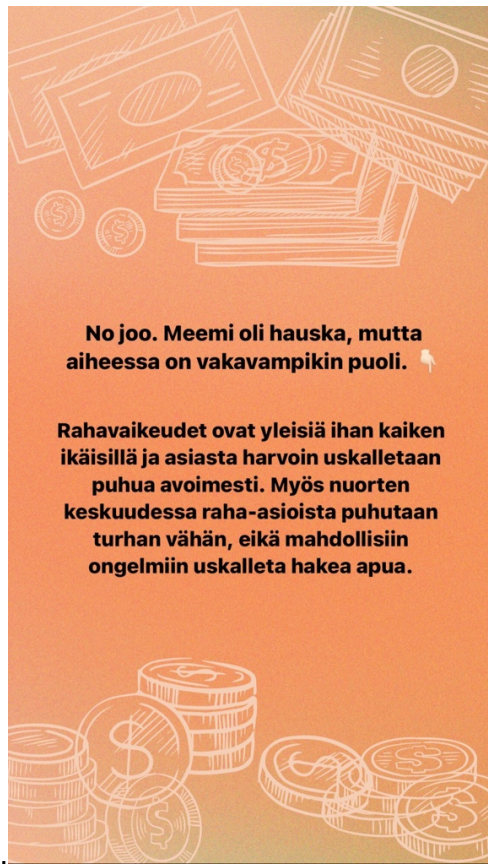
Velkaantuminen on Suomessa yleinen ilmiö, joka on ollut kasvussa pitkän aikaa. Rahavaikeuksien yleisyyden takia aiheesta onkin tärkeää puhua.

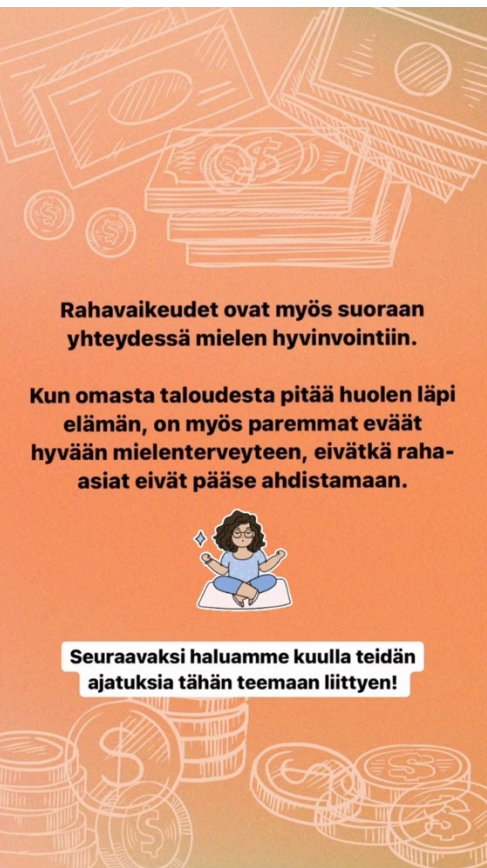
Tämän sivun teksti on laatinut Haaga-Helia ammattikorkeakoulun opiskelija Ida von Boehm osana finansstradenomin opinnäytetyötään talvella 2021–2022.

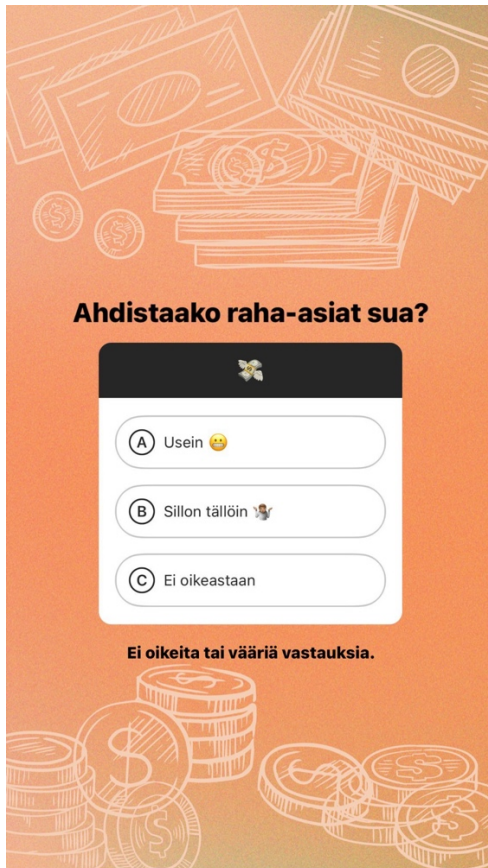

Liite 3. Kysely Suomen Lukiolaisten Liiton sosiaalisen median kanavassa Instagramissa

1.

2.

3.

4.

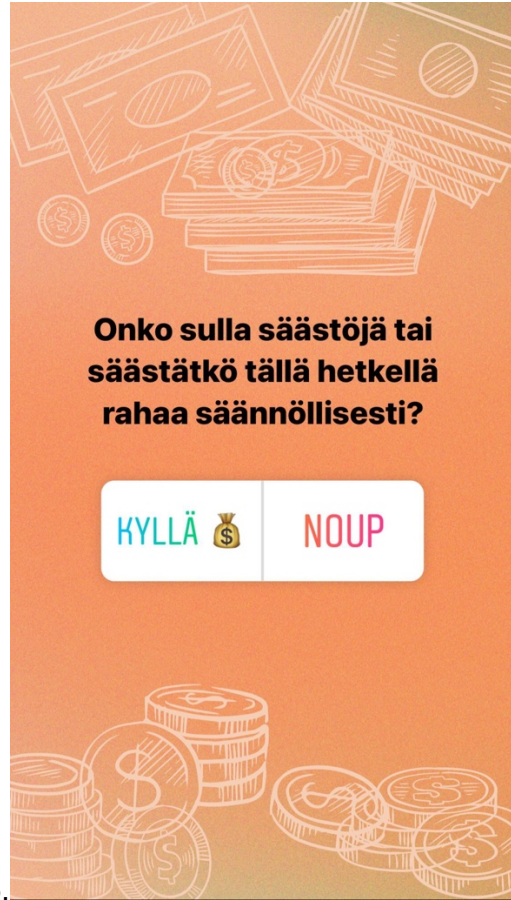

Koetko, että rahasi riittävät hyvin kuukausittaisiin menoihin?

YLEENSÄ JOO!   EI TUNNU RIITTÄVÄN

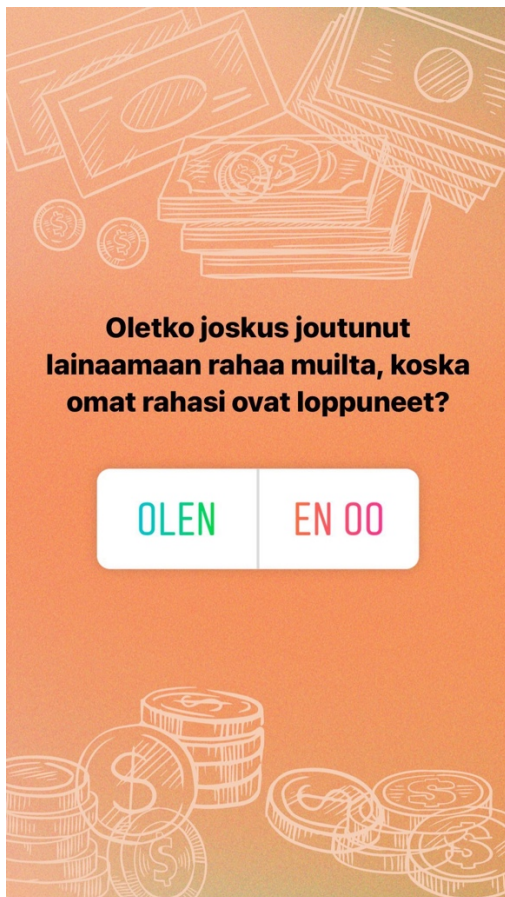
5.

Onko sulla säästöjä tai säästätkö tällä hetkellä rahaa säännöllisesti?

KYLLÄ 💰   NOUP

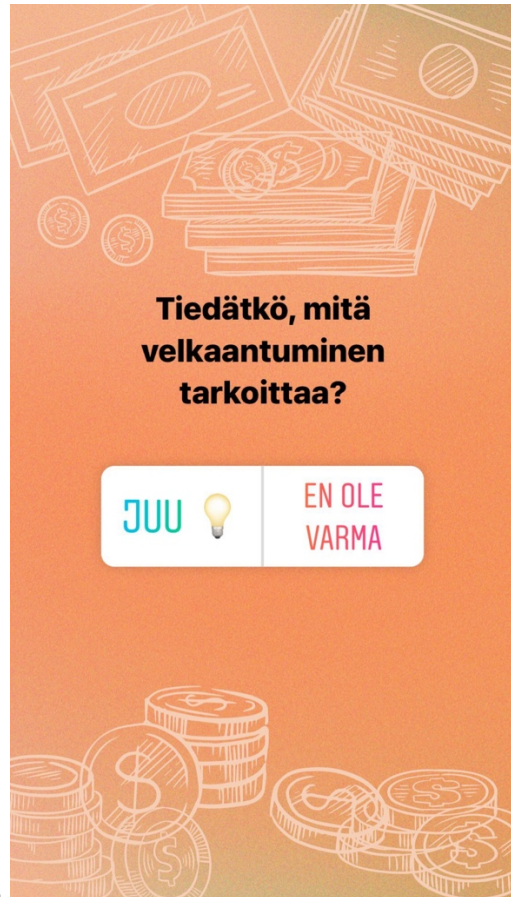
6.

Oletko joskus joutunut lainaamaan rahaa muilta, koska omat rahasi ovat loppuneet?

OLEN   EN OO

7.

Tiedätkö, mitä velkaantuminen tarkoittaa?

JUU 💡   EN OLE VARMA

8.

9. **Velkaantuminen alkaa esim. siitä, kun omat kuukausittaiset tulot eivät riitä menoihin. Tällöin helposti päätyy lainaamaan rahaa, jotta selviää taas hetken omista menoista; saa esimerkiksi ostettua ruokaa tai maksettua laskuja.**

Rahan lainaaminen johtaa helposti kierteeseen, jossa omat tulot eivät seuraavassakaan kuussa riitä menoihin ja lainattua summaakaan ei pysty maksamaan takaisin. Tällöin tilanteen saattaa ratkaista lainaamalla jälleen rahaa muualta – velkakierre on tällöin syntynyt.

On siis hyvin tärkeää suhteuttaa aina omat menot tulojen mukaan.

10. **Pelkätkö velkaantumista?**

KYLLÄ | **EN OIKEASTAAN**

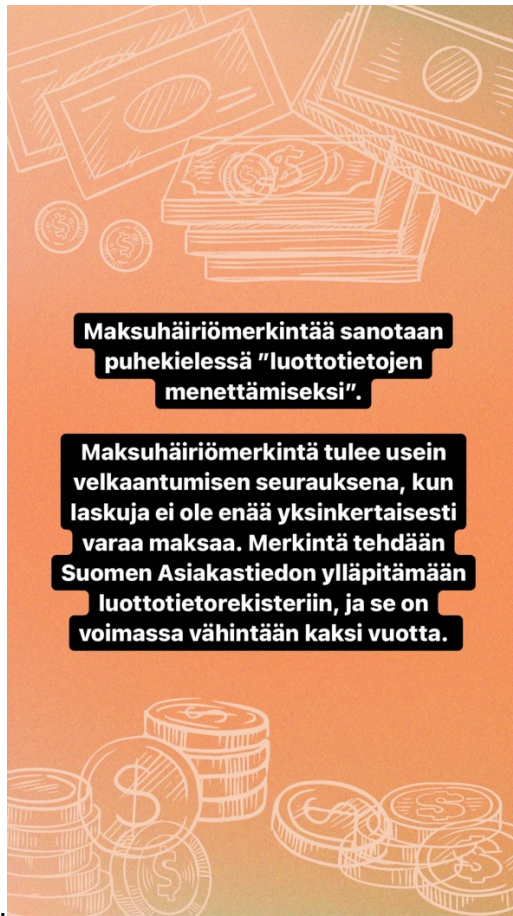
11. **Tiedätkö, mitä maksuhäiriömerkintä tarkoittaa?**

LUULEN TIETÄVÄNI | **EN KYLLÄ TIEDÄ**

12. **Maksuhäiriömerkintä merkataan henkilön luottotietoihin jos...**

?

- (A)** Maksaa liian vähän veroja
- (B)** Ei maksa laskua eräpäivään mennessä
- (C)** Maksaa ruokakaupassa ja maksu hylkääntyy
- (D)** Laskun jättää maksamatta noin kahdeksi kuukaudeksi

Maksuhäiriömerkintää sanotaan puhekielessä "luottotietojen menettämiseksi".

Maksuhäiriömerkintä tulee usein velkaantumisen seurauksena, kun laskuja ei ole enää yksinkertaisesti varaa maksaa. Merkintä tehdään Suomen Asiakastiedon ylläpitämään luottotietorekisteriin, ja se on voimassa vähintään kaksi vuotta.

13.

Kiitos vastauksista! ❤️

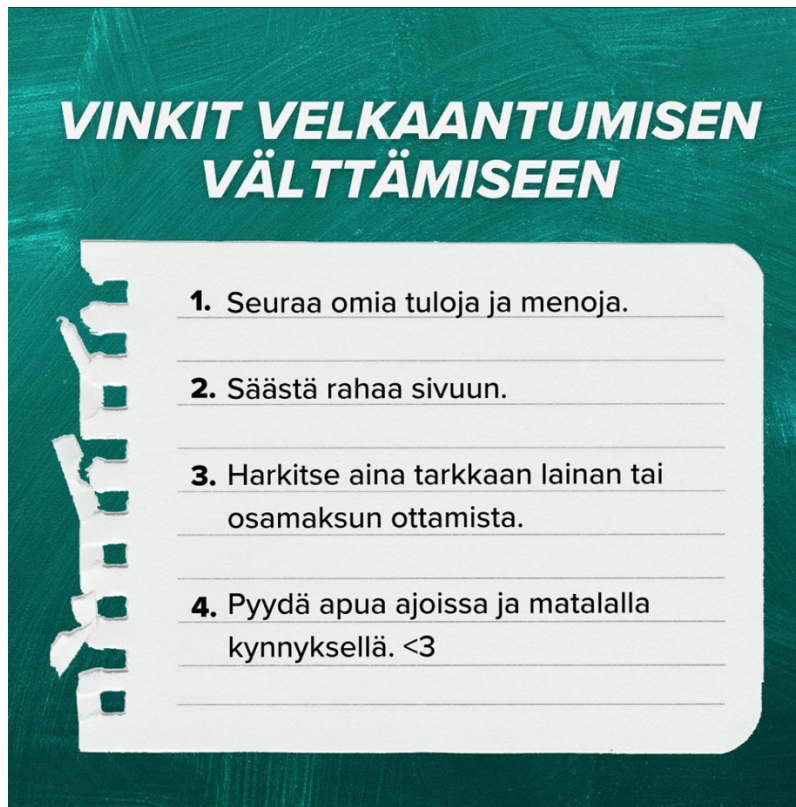
Jäikö jokin asia velkaantumiseen liittyen mietityttämään?

Hyviä uutisia! Näistä aiheista on tulossa lisää hyödyllistä sisältöä ensi vuoden alussa.

STAY TUNED!

14.

Liite 4. Suomen Lukiolaisten Liiton Instagram-kuva ja saateteksti

Kuvan saateteksti:

Velkaantuminen, ulosotto, maksuhäiriömerkintä... Kuulostavatko nuo sanat pelottavilta? Ei hätää! Velkaantuminen on vältettävissä ja siitä voi selvitä. Aihe voi koskettaa ketä tahansa meistä ja siksi onkin hyvä tietää jo ennakkoon, miten velkaantumisen voi tunnistaa ajoissa ja mistä apua kannattaa hakea.

Verkkosivuillemme on nyt koottu uusi velkaantumisosio, joka sisältää paljon tietoa velkaantumisesta, vinkkejä sen välttämiseen sekä keinoja velkaantumisesta selviytymiseen. Löydät oppaan osoitteesta bit.ly/velkaantumisopas sekä bion linkistä.